

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK

4-hatásos petit sor egyenlő 20 fillér.
minden következőjéé: 16 fillér

Nyitólár sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesülé-
vesutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 662.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, június 10.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Két kongresszus.
- Az új építési szabályrendelet.
- Az építőiparosok vándorgyűlése.
- Ellélt hentesmester.
- Az aradi dalosünnep.
- A jó angyal.
- A t. Ház szenzációja.
- Egy halott körül.
- Amiről beszélnek.
- Szerelmi dráma a fővárosban.
- A megszüketelt fiatalasszony.
- Megszűnik a balpárt?
- Öngyilkos milliomos flu.
- A női szó.
- Szerelmes asszony sorsa.
- A magyar jegybank.
- Tárca: Jászai Mari előadása.

Két kongresszus.

Arad, június 9.

Uj arcok, új gondolatok tarkították Arad ez idei pünkösdjét. Ritka vendégünk: az idegenforgalom magával hozta a szellemi élet nyüzsgését, amely főként két nagygyűlésen tartott székfoglalót és vont maga felé az érdeklődést.

Kongresszusoknak és nagygyűléseknek nálunk sok értékei nem tulajdonítanak. Az emberek azt látják, hogy a kongresszusokon elfogadott határozati javaslatokat nem követi nyomon a valóság, hogy a nagygyűlésekről a miniszterek elébe küldött fölterjesztések a legtöbbször meddő munkát jelentenek. Megállapítják tehát, hogy a kongresszusok nem egyebek szó-pazarlásnál, amelyeket a vendéglői asztaloknál az ételek és italok pazarlása követ. Hát így általánosítani nem

lehet. Különösen az a két nagygyűlés, amelyet az ünnepek alatt Aradon tartottak, egy-egy gazdasági és társadalmi osztály gondolkodásába adott bepillantást, s mindegyiknek kongresszusa azok legközelebbi működésének műhelyét, szerszámaikat formálta ki.

Azért bizonyára nem hálátlan dolog azokkal a megtörténtek után foglalkozni. Post festa, amikor a vélemény objektívítésének a vendégszeretet nem áll útjában, mélyre néző komolysággal, amint hogy az események igazán komolyak voltak.

Az építőiparosok rövid idő alatt másodszer találkoztak Aradon. Az elmúlt ősszel az alföldi és délmagyarországi építőiparos szövetségek kerületi gyűlése volt, most pedig a magyar építőiparosok szövetségének országos vándorgyűlése folyt itt le.

Mindenekelőtt megállapítható, hogy az építőiparosok ezen tanácskozásai igen előnyösen ütnek el a régi iparoskongresszusoktól. A pohárköszöntő-lendületű szakelőadások, az öreg frázisok föllevenítése és a politikába tévelygés helyett itt tudással megalapozott, az élet, a gyakorlat igazi kérdéseire járó, formában is komoly beszélgetések, rendszeres, szakemberekhez illő viták folytak, amelyekről igazsággal jegyezte meg Barabás Béla, hogy parlamenti tanácskozásoknak is mintául szolgálhatnak. A nagygyűlés tárgyai között is sok volt, amelyek igen jogos, helyénvaló kritikával illették a kormány, a törvényhozás, a munkásszervezetek és a közgazdaság cselek-

véseit. Az iparosság parlamenti képvisellete, a tisztességtelen verseny kiküszöbölése, a munkaadók országos szervezése, a munkásbiztosítás eddigi próbaidejéről mondott vélemény mind frissen aktuális és az iparosok közvetlen érdekeibe vágó ügyei voltak e nagygyűlésnek és a felszólalások nivója és tartalma több jelentőséget adtak a kongresszusnak, mint az, hogy az elhangzott panaszok és kívánságok egy jelenvolt miniszteri tanácsos fülén keresztül jutnak a kormányhoz.

Azonban a kongresszus bőséges anyagában akadott olyasmi, amelyet csak közepes liberálizmussal gondolkodó ember aligha fogadhat idegenkedés nélkül. Jól tudjuk, hogy ezek a munkásszervezetek tulajkapásai, erőszakos taktikája által keltett hangulatban születtek. Azt is elismerjük, hogy ha valaki egy gazdasági harcban valamely féltől abszolút objektívítást és teljes méltányosságot kívánna, az egyet jelentene azzal, hogy a háboruban járó katonát megrónánk, amiért embert öl. De a helyzet mérlegelése után is az a meggyőződésünk, hogy azokra a retrográd izű pontokra, amelyek (a mint a felszólalások bizonyították) a nagygyűlés tagjai között se találtak visszhangra, nem volt föltétlenül szükség. Ilyen az egyik indítványunk egyik kikezdése, amely szerint minden, a szociáldemokraták lapjában megjelenő szabadszervezeti meghívó be- küldője és illetve közléte vonassék bírói uton felelősségre. Az indítványt tevők részéről kijelentették, hogy a szervezés nyomdai tévedés révén jutott ilyen

Jászai Mari előadása.

A magyarországi nőegyesületek szövetségének aradi kongresszusa.

Arad pünkösdi idegenforgalmában a legkevesebb zajjal, de a legmelegebben érző szívvel tartották meg kongresszusukat a magyarországi nőegyesületek képviselői. Vasárnap este kezdődött a kongresszus Jászai Marinak felolvasásával és hétfőn délelőtt folytatódott megbeszélésével, megvitatásával mindannak, ami a nőknek és ezzel együtt az egész emberiségnek társadalmi helyzetén, szociális bajain segíthetne.

A vármegyei ház nagytermében vasárnap este nagy és előkelő, jórészt női közönség előtt nyitotta meg a kongresszust Rosenberg Augusztia, a női egyesületek elnöke alelnöke. Első üdvözlése Arad hölgyeinek szólt, második pedig a nagy művésznőnek, Jászai Marinak, aki buzgó apostola annak a küzdelemnek, melyet többek közt a nőegyesületek szövetsége is folytat az alkohol ellen.

Jászai Mari olvasta fel ezután a „Nő és a Társadalom” című folyóirat legutóbbi számában megjelent cikkét, kibővítve azt egy pár igen érdekes új adattal. Költői szavakkal, forró lelkesedéssel hívta fel küzdelemre a magyar nőket az emberirtó alkohol ellen. A zajos tetszést aratót előadásból közölgük ezeket a részeit:

„Az emberi önérték fejlődésében az az örövendetes és felemelő jelenség, hogy amily mé-

tékben jogaink tudatára ébreszt, olyan mértékben parancsolja ránk kötelességünk teljesítését, melyekből mindig többet tár elénk. Ennek az erkölcsi kötelességérzetnek parancsára jöttem én ma ide Aradra, a mikor nem mint színész lépek a mélyen tisztelt közönség elé, hanem mint ember embertársai elé, mint a felebaráti szeretet közkatonája, aki a bölcsök zászlaja alatt, az emberi méltóság védelmére száll sikra. Ez az én segélykiáltásom könyörgésszámba menjen közönségünk elé, hogy fogjunk össze és küzdjünk együtt a legveszesebb országos csapás ellen. Nem a pénzüket kérem én — nincs annyi pénz ebben az országban, amennyivel ezen a csapáson segíteni lehessen. Ezen csak hazaszeretettel és emberszeretettel lehet segíteni. Nem bir az ország annyi kórházat és szanatóriumot fölláztatni, amennyit meg ne tömne áldozattal a gondviselője, az Allam, a pálinkája révén. Mert mi „megesszük a gabonánkat fűvében.” Megisszuk a testvéreink vérért a pálinkáért befolyt adó alakjában. Az én szavam az a rettenetes komoly könyörgés, hogy gondolkozzanak afölött: ki fogja majd két emberöltő után azt az adót fizetni, ha már nem lesz, a ki a pálinkát meg-? Az erősekhez, a műveltekhez kiáltok, hogy keljenek védelmére a gyöngének, a műveletlennek. Hirdessék a föld népének tudásuk egész erejével, tanítsák meg szívök felebaráti szeretetével, hogy a legszánalmasabb öngyilkosságot követik el magukon és a hazájukon, ha a pálinkáról le nem mondanak.

„Az Emberirtó”, amint a franciák legna-

gyobb írója és legemberszeretőbb embere, Zola nevezi a pálinkát, azért gyűlöletesebb az ember minden egyéb ellenségénél, mert alatomosan, lassan gyilkol, de annál biztosabban. Ami pedig félelmebbé, de undorítóbbá is teszi az emberiség e legnagyobb ellenségét, az, hogy mielőtt megölné, lefosztja róla mindazt ami tiszteletreméltó. Egy-két emberöltőn át kivétkezteti testi és lelki erejéből és úgy dobja oda a halálnak, mint a rongyot, amit már senki sem mire sem használhat és amit már senkisé sem sajnál.

Mikor most 3 éve egy nagy ur először szólított sorompóba azon szomorú kötelesség teljesítésére, hogy segítsek gyöngéremmel a Józsi, főh. Szanatórium javára pénzt gyűjteni, majdnem azt hittem, hogy gunyolódik velem. Kórházat építeni a tüdővésztes népnek, holott a nagy uraknak hatalmukban áll a baj okát megszüntetni. Egyszerűen tiltsák meg a méreg árusítását. Azt irtam akkor, hogy igenis kötelességemnek tartom szolgálatukra és a szenvedők segítségére lenni, de meddő munkát végezünk, ha szentimentális, látszólagos emberszeretettől tiszta ágyban — kórházban — fogjuk le a szemét minden ezredik haldoklóknak azok közül, akiket a saját „Apja-anya”, mint a kínai az álamot nevezi, megöli a pálinkájával, mert a pálinka embervérrel él.

Piros, eleven embervérrel.
Hogy az őseink ittak! Folyton ezt hallani ellenvetésül a borozóktól. Hogy mekkorákat ittak azok az ősök! Igenis azok az urak ittak, akikről a történetírók a történeteket írják

formában a gyűlés elé; de még a gyűlés során enyhített fogalmazás is („közigazgatási uton”) a közszabadságokba ütközik, amelyek veszélyeztetését az iparosok nem kívánhatják. Nem talált teljes pártolásra az a javaslat se, amely a május elseji munkásünnep megszüntetését dobta felszínre, miután ez egy elfogadott és horribilis károkat nem jelentő gyakorlat körül zavarná meg a békét. Végül azt se tudjuk elhinni, hogy az ipari munkaadók őszintén kívánják, mikép az ipari munkásságot a törvények ép olyan jobbágy-módon alájuk rendeljék, amint azt Darányi a gazdasági cselédekkel és munkásokkal megtette.

Az ipari munkaadókat, mint a polgári munka és a polgári jogok védőit közel érezzük magunkhoz, törekvésükkel őszintén rokonszenvezünk. Ez az együttérzés ad nekünk különös jogot, hogy működésük felől ítéletet mondjunk és emiatt óhajtuk, hogy a szövetség helyes irányu működése közé ne tévedjen olyasmi, a mi a szövetség ellenfeleinek arra ad alkalmat, hogy az ipari munkaadókat az emberi jogok elleneseinek árnyában tünetségek följel.

*

Több várakozás előzte meg a Nőegyesületek Országos Szövetségének nagygyűlését. A nagyobb várakozás, valljuk be, csak a csalódást fokozta. Mindenekelőtt tisztázódtak a fogalmak arra nézve, hogy a kongresszusok nem jelentenek egyet a magyar feministákkal. A feministákat mindössze két hölgy képviselte, a többi egyenesen tiltakozott az ellen, hogy őket a feminista szövetséghez tartozónak tartsák, amely radikális irányu, harci szervezetet jelent. A míg az építőiparosok nagygyűlésére azt mondta Barabás, hogy ez parlamenti tanácskozás mintájául szolgálhat, a nőkongresszus viszont Andrassy Gyula belügyminiszter igazát látszott erősíteni, akinek nézete szerint a magyar asszonyokat a politikai jog idő előtt érné. Bizonytalanok voltak a tanácskozás keretei, a melyek szeszélyesen csapódtak ide-oda az antial-

koholizmus és a nők ékszerviselése, a szombati bérfizetés és az öltözködés reformja s egyebek között. Még Jászai Mari, ez a kiváló tudású nő, nem tudott ez alkalommal a közérdeklődés sineire jutni. Minden körülmények között a nőknek eddig nagyon szűk körre vont szellemi életét új, eleven térre vitte ez a tanácskozás; de annak is tanujelét adta, hogy a nőkongresszusoknak tartalomban sokat kell gyarapodni, a formákban csiszolódni, a míg a teljes komolyságra számot tarthatnak.

Kettőzött udvariasság üt ki ezekből a sorokból. A vendég és a nők iránt való gyöngéd tapintat hiánya. Azonban a nő, mihelyt nem hangverseny-dobogóra, jótékony asztal mellé és nem bál-patronesse szerepében lép a nyilvánosság elé, hanem a társadalmi kérdések dolgaiban részt kér, akkor el kell dobni az udvariassághoz, a megkülönböztetett fogadtatáshoz való jogcímét. Akkor őt is a kritika várja, amely, ha kellemetlen is, de bizonyára utat egyenget ahhoz a jövődökhöz, a mikor a magyar közéleti mozgalomban, a haladás küzdelmeiben a nő egyenlő értékű erőt jelent a férfival.

Az építőiparosok vándorgyűlése.

Két napos tanácskozás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, június 9.

Harmadfél napig tartó, minden irányban nagyjelentőségű ünnepség volt az az országos vándorgyűlés, amelyet a Magyar Építőiparosok Országos Szövetsége Aradon tartott meg. Hogy ennek az agilis, munkásságában fáradtságot és akadályt nem ismerő iparostábornak milyen messze kiható a tevékenysége, s hogy e tevékenység milyen fontos az egész ország munkásviszonyainak rendezésére nézve, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a nagy érdeklődés, amely a vándorgyűlés iránt

kormánykörökben megnyilatkozott. A kereskedelemügyi miniszter nemcsak, hogy képviseltette magát a kongresszuson, de Kossuth Ferenc külön meleghangú levélben is üdvözölte a vándorgyűlést, Sztéryi József államtitkár pedig nemcsaklevélileg, de ezenfelül táviratilag is üdvözölte a megjelenteket. Barabás Béla és Nagy Sándor országgyűlési képviselők mindvégig résztvettek a gyűlésen, tartalmas felszólalásokkal gazdagítva annak tárgyalási anyagát. A magyar pénzvilág fejlődése, Kornfeld Zsigmond rendkívül meleghangú távirati üdvözléssel fejezte ki a magyar iparosság küzdelmei iránt való rokonszenvét: szóval a vándorgyűlés Magyarország legfontosabb közgazdasági tényezőinek rokonszenve között folyt le.

Erre az élénk érdeklődésre a kongresszus teljes mértékben reá is szolgált. A tárgyalások és előadások során olyan bigdadt, tárgyilagos, érvekben és adatokban gazdag felszólalásokat volt alkalmunk hallani, — a gyűlés résztvevői annyi mérsékletet és fegyelmességet tanusítottak, hogy a kongresszus színvonala messze felülhaladta a megszokott nívót. Papp Árpád dr. miniszteri tanácsos és Barabás Béla több ízben kifejezést is adtak a nézetüknek. A kongresszus példás vezetése Kauser Gyulának, a M. É. U. Sz. elnökének, a rendezés sikere pedig Reisinger Sándornak, Reinhart Gyulának, a rendező bizottságnak és az aradi szövetség ügyvezető titkárnak, Kaszab Gézának nevéhez fűződik.

A kongresszusról az alábbi részletes tudósításunk számol be:

A kintasított szocialista titkár.

Vasárnap reggel kilenc óra tájt szokatlan élénkség támadt a városháza előtti téren. A kongresszusra siető iparos csoportok ellepték a teret s a városháza közgyűlési termének padsorai csakhamar a zsúfolásig megteltek az ország minden részéből idesereglett iparosokkal. Még a kongresszus megnyitása előtt egy kis incidens zavarta meg az összhangot, anélkül

de a nép nem ivott, a népnek nem volt se bora, se pálinkája. A részegeskedő uri fajzat pedig elcsenevessedett és kipusztult, noha csak bort ivott. A jobbágyinak nem volt bora, a pálinkát pedig nem ismerte: azért a nép a törzs, egészséges maradt, és hajtott magából új, meg új épséges vezérágakat. De most magát a törzset, az egész nemzetet fenyegeti a végveszedelem, mert az emberirtót uton utfélen árulják. A falvakban minden 5—600 emberre esik egy-egy pálinkás bolt; de ami ennél is szörnyűségesebb, a tanyákra, ahol nincsenek boltok, szekereken hordják ki a nép után, s az élelméért, a gabonájáért cserélik be az élete meggyilkolóját, a pálinkát.

Az én fájdalmas csodálkozásom egyre nő, egyre fokozódik, hogy a jók, a bölcsék és a nemzet vezérei miért nem vetnek gátat a nemzet ez öngyilkosságának?

Az ember segítségért kiált és félreveri a harangot, (mint én most) hogy azt sokan meghallják és föl hívja a jókat és az okosakat, hogy jöjjenek segítségére. Nem a levegőből beszélek. Tudok egy falut, igen nagy, szép falu volt gyermekkoromban és a legszebb nép lakta a föld kerekén. Ma? A ki még sohasem sirt életében és megakarja kóstolni a sósokny ízet, az jöjjön velem és sirni f g, még ha pogány is! Megmutatom neki az agyagpartokba vájt üregekben kuporgó sápadt, beesett szemű, éhes és ijedt állatkintetű magyart, akinek ernyedt inu, vézna karjából már kifordul a kasza meg a kapa. Nincs is rá szüksége, nincs már mit kaszálnia, kapálnia. Apái földje már nem

az övé, házából barlangokba menekült, mert dobra kerültek.

Az az ártatlan lenge kis papírszelet: a váltó, meg annak a kerítője, a lelket-testet gyilkoló pálinka húzta ki alóluk. Egyszer végigmentem azon a horgason, amelynek az agyagpartjába vájták állatok módjára azokat az odúkat ezek a gyermekkoromban még szép földművesek. Az ezeréves honfoglalók utódai ezek! Ezer esztendő veszedelmét, török, tatár pusztítását túlélték, a pálinka elsöpri őket a földtől. És ne higgyék, hogy ez egyedülálló eset.

En úgy érzem, hogy nekem városról-városra, faluról-falura és ott házról-házra kellene rohannom és szegény, megmérgezett testvéreim fülébe sikoltanom: térjetelek észre, míg nem késő! Féljetelek irtóztatok a pálinkától, a szeszestaltól, amely kiszívja testetekből az erőt, lelketekből a becsületet! Hát nem látjátok szerencsétlenség, hogy aki nektek ezt a pokoli tüzet árulja, aki már tanyáról-tanyára utánatok hordja és a gabonátokért becseréli — az maga azt a mérget meg nem issza. Az az okos kereskedő maga miért nem issza a pálinkát, ha az — a te szerencsétlen, okatlan felfogásod szerint — erőt ad? Azt hiszed, hogy ő nem akarna erős lenni? Miért nem tanulsz a boltos példáján? Láttál már pálinkás boltost részegen? Halálos küzdelem ez, amelyben mi veszünk el, magyar véreim. De még csak nem is úgy, hogy megsajnáljon valak, mert a pálinka előbb lealjasit benneteket.

Ebben a szörnyű veszedelemben, most a 12-ik órában mégis, mintha a reménynek egy sugara derengene. Mintha az alkohol ellen végre a harc nálunk is megkezdődne.

Megkezdődik — ha ugyan még nem késő. De fogjon össze mindenki ebben a munkában, aki ebben az országban jól és szépen akar élni, aki nem akar 7—8 millió beszán.ithatalan örült között létezni. Mert hiszen nemcsak a munkaerő fogy ki végkép közülünk, hanem senki élete nem lesz biztos a pálinka által megrongált idegzetű nép között! Hisz nem tudhatjuk, hogy melyik emberen mikor tör ki a pillanatnyi elmezavar.

Rendkívülit csak rendkívüli eszközökkel érhetünk el.

Nekünk, Önöknek, mindnyájunknak rendkívülit kell véghezvinnünk, hogy arra az alig remélhető eredményre jussunk, hogy egy vesztébe rohanó népet visszarántsunk a pusztulástól.

A tulajdonképeni közgyűlés csak pünkösdi másodnapján, hétfőn délelőtt vette kezdetét a vármegye nagytermében. A gyűlést, melyen Károlyi Gyuláné grófnő elnökölt, Rosenberg Augustának, a nőegyesület országos szövetsége alelnökének előadása vezette be. Rosenberg Augustá a drága, selyem blousok és a drága ékszerek viselése ellen kelt ki és ezek helyett a jótékonyaggyakorlását sürgette. Szemere Ilona az alkoholizmus korlátozásáról beszélt, a pálinkát kimérő üzleteknek szombat estétől hétfő reggelig való zárvatartása tárgyában terjesztett elő memorandumot a kormányhoz leendő juttatás végett.

Leitner Ernő dr. felszólalásában a kereskedelmi és iparkamara segélyével szeretné elérni, hogy a gyári munkások heti bére ne szombaton, hanem pénteken fizetessék ki, ami az alkoholizmus csökkentéséhez járulna hozzá. Vadász Ar-

azonban, hogy komolyabb következményekre vezetett volna. A kongresszusra ugyanis a külön meg nem hívottak csak részvételi jeggyel juthattak be. Hogy, hogy nem, az aradi szociáldemokrata párt titkára, *Varga Ferenc* jegy nélkül bejutott a terembe, ahol a rendezők csakhamar észrevették s távozásra szólították fel. *Varga* azonban kijelentette, hogy ő a *Népszava* munkatársa s neki, mint a sajtó képviselőjének, minden parlamentáris szokás szerint joga van a teremben maradni. Ezt azonban nem respektálták a kongresszus vezetői, mire *Varga* felháborodva távozott.

A vándorgyűlés megnyitása.

Ez után az incidens után a jelenlevők éljenzése mellett nyitotta meg a vándorgyűlést *Kauszer Gyula* elnök, üdvözlőlvén a megjelenteket, a kormány, a város és az Országos Ipar-egyesület küldötteit. *Papp Árpád* dr. miniszteri tanácsos rövid beszédében reá mutatott arra, hogy a kormány a szövetség működésétől a munkaadók és munkások között kiélezett ellentétek békés nivellálását várja s biztosította a vándorgyűlést, hogy e törekvésben a kormány mindig és mindenhol segítségére lesz a szövetségnek. Majd *Kunfalvy Nándor* építész tolmácsolta az Országos Ipar-egyesület rokonszenvét és együttérzését. Ezután felolvasták *Kossuth Ferenc* és *Szterényi József*, valamint *Nagy Emil* országgyűlési képviselő üdvözlő leveleit és *Fábry Sándor* dr. üdvözlő táviratát, amelyeket a vándorgyűlés lelkes éljenzéssel fogadott. Ezután *Varjassy Lajos* polgármester köszöntötte a város közönsége nevében a vendégeket, biztosítva őket arról, hogy törekvéseiknek méltánylása nem fog elmaradni.

Az előadások sorozatát *Reisinger Ferenc* dr. nyitotta meg, széles jogász látókörre valló magvas értekezésvel, amelyben a munkások és munkaadók gazdasági szervezkedésének törvényi alapon való rendezését sürgette, ilyen értelmű határozati javaslatot is nyújtva be. A határozati javaslat körüli vitában *Nagy Sándor* dr. országgyűlési képviselő hangsúlyozta, hogy a kormánynak az ipari sztrájkokat irreparabiliseknek kell tekintenie s ehhez képest kell törvényeket alkotnia. *Kaszab Géza*, *Fónagy*

mand dr. ezt nem pártolja, ellenben a szesz italok kímérésének állami egyedárusággá való tételében és általában az állam szigorú ellenőrzésében vél megfelelő eszközöket találni az alkoholiszmus ellen.

Pege Sándorné a mezőgazdasági szeszgyárak fejlesztését és a szesznek világítási célokra leendő felhasználását sürgeti. *Rosenberg Augustia* nagyhatású beszédében a gyermekvédelem és a gyermeknevelés, betegápolás, honi ipar, házi ipar stb. kérdéseire mind kiterjeszkedik, kívánja az országos közoktatásügyi tanácsban egy női osztálynak szervezését, mely a nőnevelés kérdéseiben volna meghalगतandó. Az anyaság védelméről beszél hosszabban, a munkásbiztosító törvény idevonatkozó rendelkezését nem tartja humanusnak, miért is annak megváltoztatását és a gyermekágyas nők segélyezésének felemelését kívánja, nemkülömben a bábaképzésnek reformját, a tanfolyam időtartamának öt hónapról tíz hónapra való meghosszabbítását is.

A közgyűlés végül elhatározta, hogy a felmerült eszméket, nézeteket és határozatokat memorandumba foglalja és a kormány elé terjeszti, hogy azok a gyakorlati életben is megvalósulásra találjanak és a törvényképzések során figyelemben részesüljenek.

A közgyűlésen mint szavazati joggal bíró egyesületi kiküldöttek: *Rosenberg Augustia*, *Gaál Jenőné*, *Glücklich Vilma*, *Herich Károlyné*, *Szemere Ilona*, *Cserháti Margit*, *Buzogány Ilona*, *Percezelné Koza Flóra*, *Zempléni Gyuláné*, *Zelenka Jánosné*, *Bédi Schwimmer Rózsa* és *Vásárhelyi Janka* vettek részt.

István (Budapest) és *Reisinger Sándor* felszólalása után a javaslatot határozattá emelte a kongresszus.

Ezután *Kremer József*, a temesvári szövetség elnöke temperamentumos, nagyhatású szónoklatban fejtegette az iparosság parlamenti képviseltetésének szükséges voltát. Az iparosság, — ugymond, — nem akar külön politikai pártot, de követeli, hogy a parlamentben szavuk legyen az ipari viszonyok gyakorlati ismerőinek is. Országos bizottság kiküldését javasolja, hogy e bizottság inkompatibilitási törvény küszöbén álló revíziójánál az iparosság követeléseinek érvényt szerezzen. A javaslatot többek hozzászólása után egyhangulag elfogadták. Ezután *Székely Zsigmond* budapesti betongyáros a kartellek kérdését, *Ligeti Béla* szegedi műépítész és *Schillinger Zsigmond* betongyáros (Budapest) a szennyes konkurrencia kérdését világították meg. Az e tárgyak körül keletkezett vita, amelyben különös tetszésre talált *Reisinger Sándor* felszólalása, nagyban hozzájárult ahhoz, hogy e téren egészséges irányzat érvényesülhessen.

Délben félbeszakították a kongresszust, a melynek tagjai hatalmas koszorút helyeztek el a vértanuk szobrán. A koszorú felirása ez volt:

Magyarország építőiparosai —
a magyar szabadság felépítőinek.

A kassai szövetség külön koszorút helyezett el a szobron. Ezután 250 terítékes társas ebéd volt a Fehér Kereszt szállóban. Felköszöntöket mondtak: *Kauszer Gyula* elnök, *Papp Árpád* min. tanácsos, *Reisinger Sándor*, *Reinhart Gyula*, *Varjassy Lajos*, *Barabás Béla*, *Nagy Sándor* dr., *Farkas Elek* és többen. Délután a *Benoid-gázgyár* látta vendégül a kongresszus tagjait, a remek kertben fényes pezsgős-uzsonnával lepte meg a megjelenteket, akiket *Sármezey Endre* üdvözölt, majd *Léssai Ottó* vezérigazgató kalauzolt a gyárban, amelynek produktumai a szakemberek körében nagy tetszést keltettek.

Különösen nagyon tetszettek az egyes kísérletek, melyekkel igazolva lett a világítás nagyszerűsége mellett annak rendkívüli olcsósága. A kísérletek ugyanis igazolták, hogy egy 50 gyertyafényerősségű láng előállítási költsége óránként az 1:8 fillért nem haladja meg. Kísérletek történtek még a gáz veszélytelenségének demonstrálására s beigazolódott, hogy a *Benoid-gáz* nem mérgező hatású s robbanási veszélynek nincs kitéve. A megjelentek távozásukkor a legdicsebbben nyilatkoztak a látottakról, valamint az igazgatóságnak szíves és előzékeny vendégszeretetről.

A második nap.

A vándorgyűlés második napját *Farkas Elek*nek, a M. É. O. Sz. főtitkárjának nagy sikerű előadása vezette be. *Farkas Elek* azt a lehetetlen helyzetet világította meg, amelyet a beteggélyezési és balesetbiztosítási törvény teremtett meg. A zajos helyeslések által gyakran megszakított előadás után a helyzet orvoslását célzó határozati javaslatot lelkes tetszészaj követte, amely csak fokozódott akkor, amikor *Reisinger Sándor* az egész intézménynek állami kezelésbe való átvételét sürgette. *Reinhart Gyula* a beteggélyező pénztárak tisztviselői állásait kvalifikációhoz kívánja kötni. A vándorgyűlés az összes javaslatokat elfogadta.

Ezután nem kevésbé fontos tárgy következett. *Kaszab Géza* fejtegette ki nagy szónoki hévvel és alapos készütséggel a munkaadók országos szervezésének hogy és mikéntjét, reámutatván a munkásmozgalmak elfa-

julása folytán beállott kiszámíthatatlan károokra s a nemzetvagyon csökkenésére. A zajos tapsal fogadott előadáshoz *Boros Soma*, a budapesti bádóösszövetség elnöke szólott hozzá, majd *Faragó Rezső* fejtegette ki a kereskedőknek e tárgyban elfoglalt álláspontját. Ezután *Kaszab Géza* javaslatát egyhangulag elfogadták.

Gunszt József, a budapesti építőmesterek ipartestületének főjegyzője tartott ezután előadást a május 1-jei munkaszünetelés tárgyában, annak megszüntetése érdekében nyújtva be határozati javaslatot. Majd ismét *Kaszab Géza* lépett az előadói emelvényre, hogy az államnak a gazdasági és az ipari munkaadószervezetekkel szemben elfoglalt álláspontját hasonlítsa össze s az ipari termelés folytonosságának megvédésére éppoly hatásos állami közbelépést követeljen, aminőben a mezőgazdasági termelés részesül. Végül *Edvi Illés László* tartott még tudásra és nagy szakképzettségre valló előadást az iparosok rokkantsági és aggkori ellátásának kérdéséről, e kérdésnek az új ipartörvényben való rendezését sürgetvén.

Az indítványok letárgyalása után *Barabás Béla* emelkedett szólásra s megköszönte az iparosoknak azokat a tanulságokat, amelyekkel neki a vándorgyűlés szolgált.

— Annál inkább meg kell ezt tennem, mondotta nagy derűtséget keltve, mert éppen a hölgyek kongresszusáról jöttem ide, ott pedig nem hallottam sok locsogásnál-fecsegésnél egyebet.

Barabás nagyhatású beszéde után *Kauszer Gyula* berekesztette a vándorgyűlést, amelynek külső és belső sikere egyaránt nagy és értékes volt, tanuságul szolgálva más iparoságoknak afelől, hogy egyedül a szervezethez ereje az, amely a magyar iparosnak előnyösebb helyzetet biztosíthat az eddiginél.

TANÜGY.

(—) Záróünnepély. Pünkösöd második napján d. u. 5 órakor tartotta záródiszgyűlést az aradi állami tanítóképző intézet ifjúsági Eötvös-önképzőköre. A családi jellegű, kedves ünnepségen díszes közönség volt jelen, mely zsúfolásig betöltötte a tornatermet, ahol a diszgyűlés tartatott. Különösen a hölgyek voltak erősen képviselve. A 14 pontból összeállított műsor legkimagaslóbb része volt *Juhász Ferenc* VI. éves növendéknek, mint az önképzőkör elnökének tartalmas bucsubeszéde. A szép beszédet, melyben az intézet tanári karától a maga és osztálytársai nevében a szeretet és tisztelet meleg hangján bucsuzt, percenkig tartó taps járalmazta. A zene számok közül különösen kiemelendő a műsor 12. pontja, (*Beethoven: Trio 9. mű 2. szám*) melyet *Zoltai Mátyás* intézeti zenetanár, *Kovács Gyula* és *Zajonskovszky J.* tanítónövendékek adták elő. A szép előadást a közönség zúgó tapsa honorálta. Dícséreteket érdemel az intézet jól szervezett és igazi szakértelemmel vezetett ének-kara, mely gyönyörű dalával nagyban hozzájárult az ünnepség fényének emeléséhez. Az intézeti ifjúság ezen szép irányu fejlődése a tanári kar mellett különösen *Zoltai Mátyás* zenetanár és *Keszler Károly* Eötvös-önképző körü elnöktanár érdeme.

(—) Új állami iskola. A közoktatásügyi miniszter a magyar állami köznevelési elemi iskolák 1909. évi szeptember hó 1-től kezdődőleg állami kezelésbe vette át. Ezzel a magyar állami iskolák száma Magyarországon egy rég óhajtott vágya teljesült, mert ezen magyar tannyelvű iskola anyagi eszközök hiányában az ott működő gör. kel. román tannyelvű iskola mellett már-már az elenyészés veszedelemének volt kitéve. A volt községi iskolát több éven át az aradi Kölcsey-egyesület segítette.

(—) A szentpéterteri községi iskola kiállítására. A közoktatásügyi miniszter január hóban elrendelte, hogy az aradi iskolákban is kezdjék el a községi- és az új rajzoktatást. A tanulók készültségét gyakorlati, valamint rajz-

zalból a szentpéteri iskola kiállítást rendezett. A kiállítás magában foglalja a *napközi otthonban foglalkoztatott* szegény tanulók munkáit és rajzaikat is. Nagy tömegben vannak kiállítva: agyag, papír, karton, famunkák és rajzlapok. E kiállítást az országos népszerűség is megtekintette hétfő délután. Az érdekes kiállítást a nagyközönség szíves figyelmébe ajánljuk.

Az új építési szabályrendelet.

Megdrágítja a telkeket.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, június 9.

Többször ismertettük a holnap közgyűlésen kihirdetésre kerülő építési szabályrendeletnek a régítől eltérő intézkedéseit. Az aradi mérnök és építész egyesület, az építészeti- és jogügyi bizottságok által letárgyalt szabályrendelet egyes pontjait, a melyek különösen az egyes építkezési kerületekben a beépíthető területek nagyságát állapítják meg, nem találnak egyhangu helyeslésre. Steiner József bizottsági tag a tárgyalás alkalmával megtette észrevételeit s mint külön véleményt is a közgyűlés elé juttatja. Az érdekes és nagy figyelemre érdemes munkálatot az alábbiakban ismertetjük:

A 12. §-ban az ellen Steiner az érvelés ellen kifogást, mert ezen §- szerint az első kerületben, mely ugyiszólván Aradváros szívet teszi ki, az építési teleknek csak 60% a volna beépíthető, mely határozatot nem nyílti azon körülmény sem, hogy a fő utvonalak mentén és sarkok telkeknél ezen 60%-80%-ra emeltetik fel. Ugyanis Aradváros belterületén egy a fő utvonalaikon, mint a mellék utcákban oly keskeny és mély telkek vannak, melyeket a jövőben már annál inkább sem lehetne teljes értékűben kihasználni, mert a 12. §-ban nem csak az udvar procentuális területét, hanem az udvar legkisebb szélességét is a helyi viszonyoknak meg nem felelően szabta ki.

A budapesti régi építési rendszabály 159. §-a 4 emeletes épületeknél 20% ban, ennél alacsonyabbnál pedig 15% ban szabja meg az udvar területét és a most átdolgozás alatt álló új budapesti é. sz. ezen területeket csak 20, illetve 25% ra emelte föl. Ha tehát Budapesten 4-5 emeletes ház esetén is a 25% os udvar terület megfelelő, úgy annál inkább megfelelő nálunk, hol az építési szabályrendelet mint legmagasabb épületes 3 emeletet enged meg.

Mindenekelőtt fogva javasolom, hogy a 12. §- a következőként módosítottassék:

„Az első kerületben a teleknek legfőbb 80% a építhető be és a többi kerületben legfőbb 60% a. Az első kerületben kivételt képeznek (és itt következnek a felsorolás) valamint a kerület sarkokkal, melyeknél a telek 85% a építhető be. A megmaradó udvarok legkisebb szélessége két és több emeletes épületeknél 7 méter, egy emeletes épületeknél 6 méter, földszintes épületeknél 6 méter legyen.”

A 30. §-ban kívánom, hogy az 1884. évi XVII. t. c. 2. §- fejezetében az építőmester képesítéséről szóló 8. §- a) és b) pontjában foglalt intenciók érvényesüljenek és szó szerint a törvény idevágó intézkedései állíttassanak be az új szabályrendeletbe, mely szerint:

1. Szakértő az építész, kinek a m. kir. József műegyetemen nyert vagy exálat honosított építész oklevele, vagy ezzel egyenértékű abszolutióma van s kitudja mutatni, hogy az építőmesterség terén legalább két évig gyakorlatilag működött.

A 2. pont egész terjedelmében maradna, mert ez a törvény intenciónak megfelel és ebbe tartozik a mérnök képesítése is, kinek egy törvény, mint a megfelelő miniszteri rendelet az oklevél nyeresé után 2 évig gyakorlatot s az építőmesteri vizsga letételét követelik meg.

3. pont marad.

4. §- pont jelenlegi stílizálása nem helyes. „Szakértőnek tekintetik végre megfelelő munkakörökben az, ki mint építőmester vagy közműves mester stb. eddig is gyakorlatilag s önállóan működött s a 84. évi törvény életbeléptetése előtt már lajszromozva volt.”

A 109. §-ban a falvastagságok 6 méteren felüli traktusnál már 60 cm-ben vannak

megszabva, holott a budapesti é. sz. idevonatkozó 188. §-a csak 6 és 1/2 méteren felüli traktusnál kíván 60 cm-es falvastagságot, mely szerkezettől teljesen megfelelő is, annál inkább, mert az építkezések ma is éppen az anyagok kihasználhatatlansága miatt drágák és a modern építkezésben különösen lépten-nyomon előfordul 6 1/2 méteres traktus, melyet indokolatlanul volna megdrágítani.

A 133. §-nál tekintettel a modern technika eszközöire, melylyel egy a világítást, mint a szellőzést mesterségesen uton legfőbbkétesebben szolgáltatni lehet, nem tartom indokoltnak, hogy a pincehelyiségeket — ha azok mesterségesen szellőztetnek és világítottak — lakóhelyiségekül csak ily nagyművű megszorítással lehessen felhasználni. A régi rendszabály szerint a járda színe alatt egy méter mélységben elhelyezett padosattal lehetett lakóhelyiségeket építeni, mely körülményt különösen a házmeleti lakások elhelyezésénél az építendő kihasználható. Kívánatosnak tartom, hogy a régi é. sz. ezen határozata tovább is fenntartsa.

A 130. §-nál: a művelt nyugat minden nagyobb városában szokásos, a legmodernebb szalókban és bérházakban is, hogy a főépületek fából készülnek, anélkül, hogy azok aláboltva volna, miert is az építési szabálynak ezen utóbbi megszorítását törölni kérem, annál inkább, mert a költépcők éppen a modern házaknál a legújabb tüzesetek alkalmával nem bizonyítottak eléggé tűzbiztosoknak.

Steiner József,
ép. bizott. tag.

A tanács a mérnök és építészegylet, az építészeti és jogügyi bizottság által megállapított szöveg elfogadását ajánlja a közgyűlésnek a Steiner külön véleményének mellőzésével.

Az aradi dalosünnep.

Hangverseny a Baross-parkban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, június 9.

Az Aradi M. A. V. Dalegyület vasárnapi zászlószentelési ünnepélye minden várakozáson fölül sikerült. A fővárosi és vidéki daleygyesületek megjelenése csak emelte ennek a lélekemelő ünnepélynek a fényét, amelyért első sorban a daleygyesület lelkes és buzgó elnökét, Vajda Jánost illeti meg az elismerés, aki emberföltötti munkát végzett. Az idő maga is kedvezett a dalosoknak, akik igazán szívvel-lélekkel tették felejtethetlenné a dal kultuszának ezt a szép ünnepét. *Károlyi* Gyula gróf főispán és a grófnő is résztvettek a zászló felavatási ünnepségeken, ahol kívülök Arad egész intelligenciája megjelent. A Baross-park, ahol az ünnepély nagyobb része: a zászlószögek bevérese és a délutáni monstre-hangverseny lefolyt, tömve volt érdeklődőkkel.

Az ünnepély lefolyásáról a következő részletes tudósításunk számol be:

A Baross-parki ünnepségek.

A dalosok reggel 8 órakor gyülekeztek a Baross-parki kioszkban, ahol akkorra már a fehér ruhába öltözött nyoszolyalányok és a szmokkingos vőfélyek is megérkeztek. Röviddel fél 9 óra után megérkezett *Zsenny* József, az *M. D. E.* alelnöke, mire Vajda János és *Slankovits* Miklós. az ünnepély védelnöke a daleygyelet nevében *Károlyi* Gyuláné grófnőért a zászlóanyáért és *Károlyi* Gyula gróf főispánért mentek. A grófi pár csakhamar megérkezett a parkba, ahol a grófnőt Vajda János bájos leánykája, Vajda Ilonka üdvözölte, aki talpraesett szavak kíséretében rózsacsokrot nyújtott át neki. A grófnő meghatóttan köszöntö meg a csokrot, mire a jelenlevők impozáns menetben vonultak el a városházát megkerülve, a minoriták templomába, ahol a zászló felavatási aktus ment végbe. A menet előtt a piskii zenekar

haladt és amerre a dalosok elmentek, a közönség lelkesen tüntetett.

A minoriták templomában mise alatt a *Testvériség* dalkör énekelt. Mise alatt *Kovács* Bernardin lelkész felszentelte a diszes lobogót, majd hazafias beszédet intézett a dalosokhoz, amelyben arra kérte őket, hogy a zászló alatt küzdjenek azért a nemes jelszóért, amely a lobogót ékesíti. A templomból a menet ugyanazon az uton visszament a Baross-parki kioszkba, ahol kezdetét vette a zászlószögek bevérese.

A dalosok éneke után Vajda János a közönség lelkes éljenése közepette gyönyörű beszéd kíséretében kérte fel *Károlyi* Gyuláné grófnő zászlóanyát, hogy szegét verje be. A grófnő kijelentette a beszédre, hogy szíves örömet tesz eleget ennek a felszólításnak, amire kezdetét vette a szegbeverés. A kormány tagjainak a zászlószögeit *Barabás* Béla verte be, mindig egy-egy mondas kíséretében. Ezután a papság, katonaság, különféle hatóságok, egyletek, körök és magánosok szögeit helyezték el a zászlón. A szegbeverési ünnepély csak a déli órákban ért véget.

A szabadság-szobornál.

Délben a *Láng* *Testvéreknél* és a *Kovács* és *Novotny* társaság volt. Délután 3 órakor a daleygyetek a Baross-parkban gyülekeztek. Innen ugyancsak menetben vonultak fel a szabadság-szoborhoz, ahol a vértanuk emlékének áldoztak. A délutáni ünnepély igazán lélekemelő volt. A daleygyetek először a himnuszt énekelték el, majd *Barabás* Béla mondotta el nagyhatású ünnepi beszédét, amelyből a következőket közöljük:

— „Isten áld meg a magyart!” Ez a szent fohász hangzott az imént fel a dalosok ajkáról a hazaszeretethez oltárán, a hova eljöttetek ti emberek csapatosan; eljöttetek ide meghajolni, dallal imádkozni és eljöttetek azért, hogy innen egy nagy és szép kötelesség teljesítésére induljatok el. Nem magatok jöttetek el. Egy új zászlót hoztatok el ide, mely ma indult utjára. Ezt a zászlót ma az Isten szent templomában az Isten szolgálja avatta fel, ezt a zászlót az országnak, Aradnak minden számottevő rétege megáldotta azért, hogy értékével teljesítse kötelességét. Hová vitték volna méltóbb helyre ezt a zászlót, mint ide közétek: nemzetnek hazámnak lánglelkű vértanú hősei elé. Üdvözlök téged zászló, aki nemes, nagy utadra méssz el innen! Itt van előtted az ébredő szabadság, mely fátylát nyujt feléd s amely világosságnak ékes sugarait löveli a ti szívetekbe. Lássátok meg, az ébredő szabadság milyen utat jelölt ki számotokra: olyant, hogy hasznára legyetek az édes hazának, az emberiségnek és a társadalomnak. Nézzétek meg azt az erős férfiat: a harcképességet. Nézzétek meg azt a hatalmas Erőt és vegyetek példát, hogy miként az minden pillanatban — bár érc az, de csak jelképileg — emelni akarja buzogányát, hogy a nemzet ellenségeivel szembe szálljon; vegyetek példát, hogy erős karotoknak ereje emelje fel a fegyvert, melylyel a hazát meg kell védeni.

Az után ott van a nőnek áldozatkésztsége. A női szívvel áldozatkésztsége akarja jelképezni akkor, amikor áldozatot kell hozni és oda kell adni minden jót a nemzet oltárára, ha azt a haza, a kötelességteljesítés úgy kívánja ti tőletek. Az a küzdelem elnémult, s hogy mi lett a vége, azt jelképezi a haldokló harcos képe. Szomorú lett a vég! De csak annak bizonyosságára és azt látjuk ebből, hogy a hazának függetlenségéért meghalni érdemes, de érdemes élni az életben, érdemes a haza iránt kötelességet teljesíteni. A mint a szoborra néztek, ott látjátok Hungária hatalmas ércalakját, aki a nemzet szimbóluma, honnan egyszersmind zászló felé nyújtja koszorúját. Te zászló, aki meghajolsz ez emlék előtt, szívvel magadba és szívjátok ti a szívetekbe azt a hatalmas, lélekemelő eszmét, amely itt honol, a vértanuk emlékszobrá körül.

Én tisztelettel hajlok meg a zászló előtt s hajoljunk meg a vértanuk szobrá előtt is és

tegyünk szent fogadalmat annak a kötelességnek teljesítésére, hogy győzelmesen fog haladni s mindig és mindenütt a magyar szabadságot szolgálja becsülettel. Az Istennek áldása, az emberek szeretete, a vértanuk szelleme kísérje őt utjára. Menj utadra s menjetek ti is férfiak és küzdjétek azért, amiért meghaltak a vértanuk. Isten áldása a ti zászlótokra!

Barabás lelkesen megéljenzett beszédére Zseny József válaszolt s a magyar dalosok nevében hosszasan és nagy szakértelemmel beszélt a magyar dal szépségéről, melyet a külföld nagy zeneszerzői nemcsak hogy elismernek, de kifejezésre is juttatnak minden nagyobb műjükben.

A nagyhatású és lelkesen megéljenzett beszéd után a *ceglédi* dalegylet Mihó Ernő karnagy precíz dirigálásával elénekelt a karnagy *Magyarok iméja* című szerzeményét, amely után a dalegyletek a szabadság-szobrot koszorúzták meg.

A hangverseny.

A szabadság-szobortól a parkba vonultak a dalosok, ahol délután 5 órakor vette kezdetét a hangverseny. Az egyes dalkörök a kioszk előtt elhelyezett pódiumon álltak fel. Az egész park tele volt érdeklődő közönséggel, amelynek soraiban Arad társadalmának színe-javát ott láttuk. A közönség az egyes előadott szebbnél-szebb énekszámokat lelkesen megtapsolta. Gyönyörűen énekelt az aradi vaggongyári dalkör, a makói dalárda, a lippai dalkör és a Testvériség dalárda.

Az örökké emlékezetes szép ünnepélyt a Baross-parki kioszkban este 9 órakor rendezett táncmulatság rekesztette be, mely csak a reggeli órákban ért véget.

Amiről beszélnek.

Kisasszony és nevelőnő.

Egy ismert nevű uri család csinos nevelőnője — a jó házból való nevelőnők tudvalevőleg rendszerint mind csinosak — a négy éves Fricikével naponként kísérték a Baross-parkba. Alá-fől járkáltak, közben leültek egy kényelmes padra s a terebélyes hársfának lombos, hűs árnyékában megkezdődött a tudományos és kevésbé tudományos eszmecsere. Am a csinos barna nevelőnő végtére is meguntta ezt a szellemi élvezetet s vágyai egy más valakit, egy forró vértű, szerelemért epedő ifju ismeretségét keresték.

Az annyira óhajtott fiatal ur nemsokára meg is jelent a színen és annak rendje és módja szerint, hamarosan meg volt kötve az ismeretség. De a banális bókokon túl alig juthatott tovább a nevelőnő és a fiatal ember. Az apró legényke szüntelenül körülöttük maradt, nehogy csak egyetlen szót is elkapjon fülei elől az enyhe szelő.

Mikép a vízbeülő a szalmaszál után, épen úgy kapott tehát mentőeszmét után az ifju. Egy rettentetlen hadvezér diadalmármorának kifejezésével az arcán, nyúlt a zsebébe és kivéve onnan bizonyos számú filléreket, odaadta a Fricinek, hogy vásároljon magának édes cukrokat a közeli cukorárúsnál.

Fricike nem ellenkezett és így a fának lombos, hűs árnyékában csakhamar elcsattanhatott az első, édes csók. Előleg a többire, amelyeknek a kísértésére más helyet, más alkalmat állapítottak meg a szerelmesek.

De mit tesz Isten? Azaz, hogy mit tesz Fricikének serdülő korban levő széke fürtű nővére? Az néhány perc múlva szintén megjelent a „helyszínen” és egészen szabályszerű, az etikettet nem sértő formák között, ő is elfogadta az ifju bemutatkozását.

Másnap a csinos nevelőnő nem volt látható a hűvösparkban. Hogy miért, ezt Fricike testvérnője

tudrá csak megmondani, aki kieszközölte, hogy a nevelőnőt azonnal elbocsássák. Ő jelent meg Fricikével a park lombjai alatt és idegesen, nyugtalanul tekintgetett jobbra is, balra is, mintha — *várna valakit.*

Elítelt hentesmester.

A közigazgatási bizottság döntése

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 9.

Német Ferenc henteslegény, aki Garai Károly hentesmesternél volt alkalmazva és helyéből kilépett, április hónap elején megjelent a rendőrségen s ott azt adta elő, hogy volt gazdája, Garai Károly aradi hentes mester nem csupán sertés zsírt hoz forgalomba, hanem olyat is árusít prima sertés zsír néven, amelyet különféle növényi és egyéb zsíradékkal kever.

A muukás feljelentéséről a rendőrségen jegyzőkönyvet vettek fel, majd Kovács Antal rendőrhadnagy és Hecht Adolf dr. hatósági orvos megjelentek Garai Károlynak a Szabadág-tér és Simonyi-utca sarkán levő hentesüzletében, hogy a feljelentésben foglalt vádak felől tájékozódást szerezzenek. A hatósági orvos megvizsgálta az üzletben árusítás céljából elhelyezett zsírt s azt a véleményt fejezte ki, hogy az aligha tiszta sertés zsír, ellenben minden valószínűség szerint sertés zsírnak és növényi rostokból előállított, ugynevezett kókusz-zsírnak a keveréke, de esetleg más egyéb zsíradékok is foglalhatnak benne.

A hatósági közegek ezután lementek Garai Károlynak ugyanezen ház pincéjében levő raktérhelyiségébe, ahol meglepő dolgokat találtak. Nyolc hordóban összesen mintegy husz métermázsas súlyú ilyen keverék-zsír volt, amelyről maga Garai Károly sem tagadta, hogy az tényleg keverék-zsír. Azzal védekezett azonban, hogy a kókusz zsír forgalomba hozatalát semmiféle törvény nem tiltja, mert az épenséggel nem káros az egészségre, de egyébként is ezt a keverék-zsírt nem Arad fogyasztóközönségének szánta, hanem a vele üzleti összeköttetésben álló ismétlárusi órá részére szállítja Budapestre, Temevárra és más városokba. Ezek az üzletfelek azonban tudomásul bírnak arról, hogy amit részükre szállít, az keverék-zsír, arról pedig ő nem tehet és nem is viselheti érte a felelősséget, ha ezt a keverék-zsír azok esetleg mint tiszta sertészsírt becsálják tovább áruba. Az üzletfelek megvizsgált zsírra vonatkozólag viszont határozottan azt állítják, hogy az tisztán sertés-zsír.

A rendőrhadnagy és a hatósági orvos jegyzőkönyvbe foglalták Garai Károly védekezését, a pincében talált összes zsírkészletet azonban zár alá helyezték, egyben valamely hordó tartalmából egy egy kisebb mennyiséget magukhoz vettek, hogy azokat megfőlt vegyi vizsgálat végett az országos vegyvizsgáló-intézethez felküldjék.

A vegyvizsgálati állomás véleménye alapján Berecz Ferenc kihágási bíró Garait az 1895. évi XLVI. törvények 2. szakasza alapján élelmiszer hamisításért 14 napi fegyházra és 300 korona pénzbírságra ítélte.

Garai az ítélet ellen a közigazgatási bizottsághoz fellebbezett, mely ma tartott ülésében foglalkozott a nagy jelentőségű ügygyel.

Kádas Kálmán főjegyző, az ügy előadója a tényállásnak és fellebbezésnek a szakértői véleménynek részletes ismeretése után azt javasolta, hogy a bizottság az előfoglalt ítéletet változtassa meg, mentse fel Garait a hamisítás vádjától, de ítélje el háromszáz korona pénz-

büntetésre azért, mert az kókuszszírral kevert disznózsírt mint „prima disznózsírt” árusított.

Rosenberg Miksa dr. és Steinhardt Mór dr. elfogadták az előző javaslatát s a bizottság szervezéssel felmentette Garait a hamisítás vádjától de a főispán javaslatára, minthogy buzamosabb ideig adja el a zsírt hamis megnevezéssel, a maximális büntetéssel, hatszáz korona pénzbírsággal sújtotta élelmiszernek meghamisított néven való forgalomba hozatala miatt.

Pálffy gróf és Rothschild.

Bonyodalom egy végrendelet körül.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, június 9.

A napokban elhunyt Pálffy János gróf végrendelete nagy feltűnést keltett az egész országban. A dúsgazdag nábob fejedelmi alapítványokat tett kiváló tehetségű keresztény magyar ifjak részére, akik valamely magyar főiskola elvégzése után a külföldön akarják folytatni tanulmányaikat. Még több alapítványt is tett a nemesszívű gróf, azonban minden alapítványában ott szerepel a kikötés, hogy az illető jutalmazott keresztény vallású legyen.

Nem akarunk — mint annyi sokan — felekezeti kérdéseket vinni be a napi események egyszerű krónikájába, nem akarunk beszélni egyenlőségről és olyan jótékonyaságról, amely lehunytt szemmel és származásra való tekintet nélkül gyakorolja nemes cselekedeteit, hiszen mindenki azt teszi pénzével, amit akar, csak egyszerűen utalunk egy tényre, amely ha igaz — és hír szerint igaz, — akkor erősen gondolkodóba ejtheti azokat, akik titkon a kezüket dörzsölték Pálffy gróf végrendeletének hallatára.

Rothschild Alfonz báró, a dúsgazdag Rothschild-család egyik legjelentősebb tagja, hír szerint visszavonta elkészített végrendeletét, hogy azon változtasson.

A végrendeletben számos alapítványt tett a nemes báró, melyeket az illetők felekezeti különbség nélkül élvezhetnek. De Pálffy gróf végrendeletének hallatára Rothschild báró megváltoztatta végrendeletét, oly módon, hogy annak előnyeit csak izraelita vallásúak élvezhessék.

A végrendelet megváltoztatásának híre renakivüli feltűnést keltett és főúri körökben élénk szóbeszéd tárgyát képezi.

SPORT.

+ Az aradi football mérkőzés. Előző szöveg község jelenetében tartotta meg a két elsőrendű csapat pünkösd másodnapja délutánjan football mérkőzését az Aradi Athletikai Klub sporttelepen. A matchra igen kedvező időjárás volt s a mindvégig változatos, izgalmas csak helyenként a Ferencváros részéről eldurulló játékok kivételével szórakoztatta a közönséget. A mérkőzés eredménye 3:0 Budapest javára. A Ferencvárosi Torna-Klub csapata a következő volt: Jancsó—Sabian, Kutséra—Wassely, Medgyessy, Lidányi—Gersli, Takácski, Szantó, Scadón, Weiss. Az Aradi Athletikai Klub csapata volt: Gregus—Bacsikay, Lengyel—Boros, Kákos, Zsijon—Jorgo, Long, Várrián, Vasvári, Koranyi.

+ Az Aradi Posta és Távirda Tisztviselői Sport Egyesülete s no 14 en d. u. 4 órakor tartja idei első napi versenyt saját sporttelepén (a nonvéd lovassági taktanya és az új vághólia között.) Beléptudj nincs, de a belépés alkalmával a „Program” megvételre kötelező. Ára 60 fill, diákoknak 20 fillér.

Szerelmi dráma a fővárosban.

Hatszor lőtt a kedvesére.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 9.

Ma a kora reggeli órákban a budapesti Józsefváros csöndes utcáit pisztolylövések dördülése riasztotta föl. Reggeli fél hét óra volt, amikor a Mária-utcában egy nő kétségbeesetten jajkiáltva futott üldözője elől, aki revolvert szögezve a nőre, folyton a nyomában volt.

A férfi egy gyógyszerári csomagoló volt, a 22 éves Harcsa Péter, aki a 28 esztendőes Kiss Istvánné, született Vida Zsuzsannát üldözte szerelmével.

A nő, miután elvált törvényes férjétől, egy Aru Péter nevű házmasterhez ment közös háztartásra. Az Aggteleki utca 8. szám alatt laktak, ahol az a gyógyszerári laboratórium volt, amelyben Harcsa Péter volt alkalmazásban.

Itt megismerkedtek egymással. Vida Zsuzsanna kezdetben tartózkodva viselkedett a nálánál jóval fiatalabb laboránszal szemben, de az annyira foggatta, míg a nő, aki különben napról-napra gyári munkát végzett, meghódolt a fiatal ember vallomásai előtt.

Egy ideig igen jól éltek egymás mellett. Az asszony elhagyta a viceházmasterét és elment a Mária utca 56. számú házba lakni. A gyárát is fölcserelette május elseje óta a Mayerféle márványcsiszológyárba szegődött. A szerelmes laboránsra azonban ráunt a kikapós asszony, ami a fiatal ember: nagyon elkésztette.

Tegnap délután együtt voltak a Hlvősvölgyben. A délutáni sétán azt vette észre a férfi, hogy szeretője má felé is kacintgat, amiért szemrehányásokkal illette a nőt.

— Sammi közöd ehhoz, amit én teszek, — válaszolt dacosan az asszony.

Harcsa békétlen kezdte az asszonyt, aki azonban kijelentette, hogy vége mindennek. Be sem eresztii többé a lakására.

A férfi tényleg nem is ment haza, hanem kocsimáskában és kisebb kávéházakban töltötte el az éjszakát.

Korán reggel lesbe állt a Mária-utca 56 os szám elős amikor a nő Nkos Erzsébet gyári munkásleány társaságában a családlóműhelybe igyekezett, a Nap utca felé, Vida Zsuzsanna odaszólt a barátjának:

— Látja, ez az az ember, aki agyonüldöz a szerelmével.

A megjegyzést hallotta Harcsa Péter is, odaközeledett feléjük és megint kérlelni kezdte az asszonyt, aki a síró hangon beszélő embert nem méltatta arra, hogy válaszoljon neki.

Erre Harcsa Péter kivette a zsebéből a revolverét és kétszer a nőre csúzott. A lövések nem találtak, az asszony pedig a lövöldöző ember elől elfutott a Nagytemplom-utca felé. Üldözője állandóan a nyomában. A kétségbeesett nő a 19 es számú házba futott, itt a lövések elől Klein Samu lakásába akart menekülni, de szerencsétlenségére itt az ajtó zárva volt.

A szörnyű helyzetből nem volt menekülés. Az asszony összekulcsolta a kezét a feje fölött és jajveszereelt:

— Jézus Máriám! — ezegyszer segítsd ki a veszedelméből szerencsétlen szögádat!

Ah, hogy a rögtönzött ima elhangzott, két lövés dördült el. Az egyik az oldalát, a másik a hátát érte. A létező ember nem érte be ezzel. A revolverében volt még két töltés. Ezeket is belelőtte az asszony testébe, aki egy jajszó nélkül összeesett és meghalt. Mikor ez

meg történt, a gyilkos nyugodt lett. Az összegyűlt tömegnek ennyit mondott:

— Az asszony szerencsésebb mint én. Kár, hogy több töltény nem volt a pisztolyban; én is boldogabb volnék most. A pisztolyt átadta valakinek, ő maga pedig szótlanul várt, míg megérkezett Soós József III. rendőr, aki a merénylőt a főkapitányságra vitte. Az asszony hulláját a törvényszéki bonctermembe szállították. A szerencsétlen nőnek első férjétől két leánygyermek van. Kisujszálláson van a 10 éves Erzsike a férjénél, a kisebbik pedig a nagyanyjánál nevelkedik. Az asszony ellen különben már egyszer elkövettek *vitriolmerényletet, a mely akkor nem sikerült.*

A t. Ház szenzációja.

Pikantériák a képviselőház padlásán.

A képviselőház padlásának ajtaja szokatlanul sűrűn nyílt meg csütörtök délelőtt. Eddig jóformán nem is tudták a honatyák, hogy a közönséges lakóházaknak ez az elmaradhatatlan része a dunaparti bagolyvárban is megvan, de csütörtökön, amikor a nagy felfedezés történt, az ülés végéig nyikorgott a kenetlen vasajtó.

A Házban ugyanis az elmúlt héten különös dologra jött rá valaki. A valaki természetesen nem más, mint egy ujságró.

Az egyik estilap munkatársa két francia mérnököt kalauzolt az emlétt napon. A képviselőház hatalmas méretei meglepték az idegen urakat, s mikor beteltek az arannyal bőven megrakott termék nézésével, annak az óhajlásuknak adtak kifejezést, hogy az épület konstrukcióját szeretnék közelebbről megismerléni. Így került az ujságró a hatalmas kupolába, majd az ülés terem felett lévő padlásra.

A parlamentnek ezen az elrejtett helyén, ahol a madarak közül is legfeljebb csak a bagoly jár, kellemes meglepetés várakozott a belépőkre. A tető pereme alatt végighuzódó, hófehér oldalfalat ugyanis végtől-véglig ingerlő vonalú nő- és férfi aktok tessék változatossá. A csodás élethűséggel megrajzolt alakok nem szeriat való elrendezkedése is mindenben megfelelt az élet követelményeinek. És a szem nem tehetett be a nézéssel, mert a figurák változatosak, ingerlőbbnél ingerlőbbek voltak. A nuditás után rajongók a legideálisabb „Nur für Herren“-féle kiállításon sem tudnak elképzelni olyan összhangzó rajzcsoportot, mint amilyen a parlament padlásának faláról kandikált a belépők felé.

A francia urakat is teljesen megzavarta ez a körülmény az épület szemlélésében. Hütlének lettek az építő és konstruáló művészet remekéhez és belemerültek a természet örök és változatlanul szép alkotásainak szemlélésébe.

A folyosón, hogy hogynem, gyorsan elterjedt a ritka felfedezés híre.

A későn érkezett és a dolgok mélyével tisztában nem lévő politikai riportereknek sok kínos percet okozott a képviselők között megindult sugdolózás.

— Hallottad? — kérdezte az egyik.

— Láttad már? — folytatta a második.

— Nézzük meg! — sugta csendesen a következő.

És megindult a szűk lépcsőn a bucsujárás. Egy szentelt forráshoz nem mennek olyan lelkesedéssel a hívők, mint ezen a napon a honatyák a padlásra.

Az ülés terem, mely amugy sem volt tele, lassankint majdnem teljesen kiürült.

Justh Gyula egy negyedórával a képtár felfedezése után kénytelen volt felfüggeszteni az ülést, mert a Ház nem volt határozatképes. Hiába zörögtek a folyosó csengői, sehogyse gyűltek össze a képviselők a padások között.

— Csak azt nem értem, hogy hova tűnhettek? — mondogatta az elnök boszankodva.

Ugy tízenkét óra felé Justh ismét elfoglalta a helyét. Ekkor már sokan voltak a teremben. A visszatérők arcáról meglepedés sugárzott, de azért mintha bántotta volna a tárgyat látogatást a lelkiismeret. Elárulta ezt az a körülmény is, hogy nagyon hangosan „ugyan“-oztak *Gieswein* Sándor beszédére, a ki a büntető novella kapcsán az erkölcsstelen üzérkedők szigorubb büntetése mellett szólalt fel.

A plafond felől pedig egyre hallatszott a csendes dübörgés. Justh fel is nézett a szokatlan hangokra egyszer-kétszer. Azt természetesen csak a beavatottak tudták, hogy néhány elkésett műpártoló képviselő zavarja meg ilyen rendkívül módon az ülés terem unalmas csendjét.

A szerelmes asszony sorsa.

Egy válópör és következményei.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 9

Egy igen érdekes válópör és egy előkelő nagykanizsai ügyvédnek ebből keletkezett súlyos természetű fogylalmi ügye foglalkoztatja most a bíróságokat. A válópörrel, melynek története bővelkedik a regénybe illő részletekben és az ügyvéd fogylalmi pöréről fővárosi tudósítónk ezeket táviratozza:

Körülbelül 15 évvel ezelőtt *Domján* Julia mint társalkodónő volt alkalmazva több előkelő urháznál. A szép fiatal leány beleszeretett *Pongrács* Jakab kezelő őrmesterbe, de mivel mind a ketten szegények voltak, házasság nem lett a dologból. Két esztendővel ezután a leány szegény szülőitől valami olcsó sorsjegyet örökölt, amelyet röviddel ezután 800 000 koronás főnyereménnyel huztak ki. Régi szerelme, *Pongrács* Jakab azonban megunt a várakozást és időközben megnősült.

A leány szerelmét mindez nem változtatta meg. A szerencsés főnyeremény után felkereste az őrmestert és rávette, hogy váljon el feleségétől és vegye el őt. Az őrmester természetesen mindezekre nagyon is hajlandó volt. Rövid idő alatt elvált a feleségétől és elvette *Domján* Julit.

A boldog házaspár ekkor Nagykanizsára költözött. Az asszony itt két nagyobb házat vett, melyek közül egyiket saját, másikat pedig férje nevére íratott. *Pongrács* ekkor kilépett a katonaságtól, urí életet kezdett és igen sokat költekezett. Felesége hasztalan kérte, hogy keressen magának valami könnyű foglalkozást. Nem akart semmihez hozzáfekedni; urí passziókat vett fel, melyekre felesége vagyonából ezeket költötte. Így ezután az asszony vagyonának nagy részét elharácsolta. Uőbb már el is hidegült az asszonytól és mikor az neki ezért szemrehányásokat tett, teljesen elhanyagolta őt. Szeretőket kezdett tartani, hetekig feléje sem nézett feleségének, aki végre is meguntta ezt az állapotot és elhatározta, hogy elvállik férjétől.

Pongrács semmiképen sem volt hajlandó beleegyezni a válásba. Mindenféle követelésekkel állott elő, hogy azt megakadályozza. Mikor pedig mindez nem használt, ügyvédekhez fordult, akikkel különféle címeken perbe fogta az asszonyt. *Pongrács* ügyvédei között volt *Sebestyén* Lajos, előkelő nagykanizsai ember, aki társadalmi és politikai körökben nagy szerepet játszik, a megyebeli néppártnak vezetője és

Zichy Aladár gróf bizalmas embere. Sebastyén különféle ürügy alatt nagyobb összegeket hajtott be az asszonyon, de ezeket nem szolgáltatatta át a férjnek.

Domján Julla ekkor *feljelentést tett az ügyvéd ellen*, akit a nagykanizsai törvényszék közeleztet is arra, hogy mintegy 10,000 korona készpénzt fizessen vissza az asszonynak és a nála levő mintegy 40,000 korona értékű váltókat szolgáltatassa vissza. Ezt az ítéletet helybenhagyta a kúria is és egyuttal áttette az ügyet a fegyelmi bírósághoz, mely *Sebastyén ügyvéd ellen megindította a fegyelmi eljárást.*

Az asszony ügyét most *Eötvös Károly* vette kezébe, aki igyekezeni fog a válópört is dűlőre juttatni és az elharácsoltságáért még meglevő részét megmenteni.

A női szó.

— Barabás Béla emlékkönyvéből. —

*

(Az építőlparosok gyűlésén azt mondta Barabás, hogy a nőgyesületek kongresszusán csupa fecsegés és locsogás folyt.)

*

Költőknek írta egyik másika:

A női hang a legszebb muzsika.
És benne mennyi változat terem!
Százféle minden regiszteren.
Szülőknek arca boldogan ragyog,
Mikor a médi legelső *gagyog*.
S derűt kelt, ha mint serdülő gyerek
A vendégeknek verset *csicsereg*;
Bájos, ha már az eladó fokon
Turbékol a páratlan zsurokon,
Asszony-korában búve-bája sok,
Ha imádónak rejtejt szót *susog*,
Vagy nem is szól, de egy ajk-görbület
Mindent megértet perc alatt veled.
Sőt ha csak a szemöldöje szónokol,
Annál különb szó nem perog sehöl.
És abban sincsen kellelten, se rossz,
Ha sorsod barátnővel összehoz,
S ami pietykát egybehordott a szél,
Arról *besszél, besszél, besszél, besszél* . . .
A hangot tisztelet illet meg
Ha nagyanyó a mulakról *sípeg*.
. . . De van a női hangnak egy faja
Melynek borzongat zenéje, zaja,
Melyben minden, ami a nőbe szép,
Epusztul, mint a rossz üvegcserep;
Mikor a nő, a teremtsnek ékét
A szereplésvágy elragadja végkép
És rabbá ejtik a kongresszusok,
S ott órahosszat *fecseg* és *locsog* . . .

Leírta: R.

MULATSÁGOK.

(=) A Petőfi-asztaltársaság népnünpélye. A városligetben június 21-én a Petőfi-asztaltársaság nagyszabású népnünpélyt rendez érdekes és mulattató programmal, délután két órai kezdettel. Két zenekar, egy fuvós és egy vonós felváltva fog játszani. Belépési díj 40 fillér. Este tánc lesz. A jótékony célú mulatság érdekében a rendezőség nagy buzgalmat fejt ki.

(=) „Westinghouse“ a „Gutenberg“ dalkör nyári mulatságán. Örömmel tudatjuk, hogy a varva várt autobus végére megindul. Igen. Legelső útja a városból a csálai nagyerdőig lesz; s első utasai a könyvnyomdászok „Gutenberg“-dalköre nagyszabású nyári mulatságának közönsége lesz. A sikerért küzdő rendezőség megtette a kellő lépéseket az ünnepély jó sikeréért és hargulatáért. Az ünnepélyről szóló meghívók már közkezen foregnak s amelyből a mulattal vágyó leányok, ifjak és vénék már meguk elé képrellik a csálai erdőben leendő vidám mulatozást s szinte lájják, mint röppen

a magasba a sok sok kigyó s egyéb raketták fénycsikjai. S nyugodt lélekkel regisztrálhatjuk, hogy olyan nap, mint a június hó 28-iki vasárnap lesz, először virrad a csálai nagyerdőre.

Öngyilkos milliomos fiu.

Wahrmann Rikárd megmérgezte magát.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 9.

A fővárosnak egykor egyik legelőkelőbb családjá volt a *Wahrmann* család. A familia feje, Wahrmann Mór Európaszerte nagyra-becsült pénzügyi kapacitás, a parlamentnek nagy befolyású tagja, a pesti hitközségnek évtizedeken át volt elnöke, óriási vagyona, halála után nábob örökséget hagyott gyermekeire. Két fia és egy leánya volt, akik a főrangú körökben éltek s különösen a fiuk mesébe illő pazarlásaik révén sokat beszéltettek magukról. A lapok hasábjait irtak botrányaikról, melyek tetőpontjukat akkor érték el, midőn Europa legnagyobb zsidó hitközsége egykori elnökének fiait tüntetőleg fordították hátat annak a felekezetnek, mely épen az ő atyjuk vezetése alatt fejlődött oly rohamosan. *Wahrmann Ernő* és *Rikárd*, — így hívták Wahrmann Mór fiait, — nagyuri életet éltek és semmiféle komolyabb foglalkozásuk nem volt. Idejük nagyrészt külföldön töltötték.

Az első fiu öngyilkossága.

Wahrmann Ernő szenvedélyes vadász volt. Évekig élt Afrikában, ahol oroszlanokra vadászott. Állandó lakhelye Páris volt, ahol a rendkívül elegáns vivő két kézzel szórta széjjel óriási vagyont. Sokszor volt pénzzavarban s ilyenkor vagy fivére, vagy nővére, *Beretvás Endréné* született *Wahrmann Renée* segítették ki. Azonban adósságai annyira felszaporodtak, hogy más választása nem volt, mint az öngyilkosság. Különösen versenystállója emésztett meg rengeteg pénzt, mert végzetes szerencsétlenség üldözte a turfon.

Rikárd pazarlása.

Mint most fővárosi tudósítónk jelenti, a fiatalabbik Wahrmann fiunak, *Wahrmann Rikárdnak* is öngyilkossági hírért hozta meg a táviró Londonból. Az öngyilkosságot már néhány nappal ezelőtt követte el, de ez csak ma tudódott ki. Az öngyilkosság, melyet veronállal hajtott végre, nem sikerült s lehet, hogy ellentáll szervezete a méregnek és felgyógyul. Mint az orvosok mondják, tul van a veszélyen.

Wahrmann Rikárdot, úgy mint bátyját, szintén adósságok juttatták ennyire. Bécsben lakott, ahol fejedelmi lakást, szolgáltsereget tartott s a legelőkelőbb körökben mozgott. Örült pazarlásairól állandóan beszélt az osztrák főváros. Egy-egy vadászata vagyontokat emésztett föl. A mult esztendőben már a hitelezők annyira szorongatták, hogy nővérehez volt kénytelen segítségért fordulni. Ez hajlandó volt a segítségre, de csak oly feltétellel, ha bécsi háztartását felosztatja s elköltözik a császárvárosból.

Wahrmann Rikárd elfogadta nővére ajánlatát. Eladta a pazarul berendezett lakás összes ingóságait s ebből annyi pénz folyt be, hogy nővére csak száz-ezer koronával kellett a hitelezők követeléseinek kiegyenlítéséhez hozzájárulni. Valóságos muzeuma volt ugyanis a ritkaságoknak a lakás, melynek árverésén amerikai műkereskedők jelentek meg s halhatlan árakat fizettek. Híres volt Wahrmann pipa és legyező gyűjteménye, melynek legértékesebb darabja *Deák Ferencnek* híres tájtécsibukja volt s amelyet az öreg Wahrmann ajándékba kapott a halhatatlan államférfiutól. A csibukot a magyar nemzeti muzeum szerezte meg a Deák-szoba részére.

A milliomos fiuból — börzeügynök.

Bécsből elköltözött Wahrmann s lakását Londonba tette át, a hol börzeügynök lett a budapesti börze egykori nagyhatalmu elnökének fiából. A szerencse azonban itt sem szegődött melléje. Nem tudott boldogulni. Szenvedélyeinek, különösen a vadászatnak áldozott s csakhamar itt is óriási adósságokat csinált. Nővérenek szivességét többször vette igénybe, de utóbb ez kerekben megtagadta a pénzküldést.

Hitelezői a mult héten már annyira szorongatták, hogy a méregpokárhoz nyult.

Mint értesülünk, az a verzió is tartja magát, hogy Wahrmann csak azért követett el öngyilkossági kísérletet, hogy ez által családjára hasson és pénzt szerezzzen.

Wahrmann Rikárd Torontálban.

Magyarországon csak akkor fordult meg, ha valamelyik főuri társaság vadászatán vett részt. Körülbelül három évvel ezelőtt *Harmoncourt* gróf, torontálmegyei birtokán rendezett vadászatra volt hivatalos, a hol meg is jelent. Wahrmann olyan különösen viselkedett a magasrangú társaságban, melynek akkor az ott tartózkodó *Ferenc Ferdinánd* trónörökös is tagja volt, hogy a házigazda kénytelen volt őt távozásra felszólítani.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Olasz operatársulat Aradon. E hó 11-ikétől kezdve négy estén át érdekes vendégszereplés lesz a Nyári szinkörben. Szendrey Mihály igazgató négy estére szerződtette az Európáhirű Massinának 40 tagból álló nagy operatársulatát, amely most tér vissza Oroszországba törökországi és romániai körutjából. Az operatársulatot Romániában nagy kitüntetés érte. Carmen Silva, a román királynő is meghallgatta az előadásokat és legőszintébb megelégedésének adott kifejezést és kilátásba helyezte nekik, hogy legközelebb a bukaresti opera is meghívja hosszabb ideig tartó vendégszereplésre a társulatot. Massini társulata elsőrendű erőkből áll s a közönség egy tökéletesen felszerelt nagy opera ensemble-ét élvezhet. Maga a kórus is kiváló tagokból került össze. Az első előadás e hó 11-ikén, csütörtökön lesz, amikor a Troubadour kerül színpadra. Pénteken a Carmen-t, szombaton a Zsidónőt és vasárnapon a Traviatát játszik. Jegyek mind a négy előadásra előre válthatók a téli-színház pénztáránál reggel 9—12-ig és délután 3—5-ig már szordától kezdve. Mind a négy előadás rendezés helyéért melletti megy.

* Kinal szokások. A négyszáz milliót számláló kínai birodalom még mindig *terra incognita* az európaiak előtt. Alig tudnak valamit a legrégibb kulturnép szokásából, pedig több ezer éves műveltségükkel a legnagyobb érdemlődsre számíthatnak. Az *Uránia*-színház mai

műsorán *Kinában* készült mozgóképek szerepelnek, melyekből a kínai nép számos érdekes szokásával ismerkedünk meg. Rendkívül érdekes látvány például egy kínai temetés, melynek egész jellege komikus hatást gyakorol a nézőre, holott a kínai gyász talán még fenségszerűbb, megrázóbb, mint az európaiak temetési szertartása. Az *Uránia* 11 számból álló műsora a meglepetések sorozata, minden kép művészi színvonalon áll és a nézőből a csodálkozást váltja ki. Megemlítsük még, hogy az *Urániát* ismét öt új villamos szellőztető teszi kellemes tartózkodási helylyé.

Megszűnik a balpárt?

Parasztpárti deputáció a királynál

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 9.

A mostani ferde és szomorúan mulatságos politikai helyzetet jellemzi az a keserves szituáció is, amelyben a balpárt vergődik. Tucat becsületes függetlenségi ember, tisztára azért, mert a függetlenségi párt kormánytámogatásának súlyosan veszedelmes következményeitől félt, minden önzés nélkül ellenzékbe ment. Nagyon szelid és ártatlan opponálást kezdett s egész szereplése jóformán a zászló becsületéért ment. Ezt a társaságot pedig megalkakulása óta verte a guny, üldözte a hatalom minden eszközével, a rengeteg többségnek nem volt más ambíciója, mint a balpárt komikussá tétele. Legbékésebb felszólalásait lehurrogták s Wekerle Sándor miniszterelnök nem mulasztott el alkalmat, amikor elmésségét rajtuk közzülhette volna; egyénekenként is megkísérelték, hogy megbontsák soraikat, szóval meglátszott, mennyire kényelmetlen a rengeteg többségnek, hogy van tizenöt ember, aki nem kér a hatalom áldásából. Ennek a hajszának a magyarázata nyilvánvaló. Az előbbi kormányok boldogok voltak ha volt parlamenti ellenzék, mert ez megkönnyítette feladatai teljesítését. Az ellenzék csak ott kényelmetlen, ahol a többség érzi, hogy minden kritika, amit vele szemben gyakorolnak, gyilkos hatása. Ezért ment akkora apparátussal a harc a balpárt ellen és annak a pusztításnak, melyet a közgondolkodás megfertőzésével a mostani rendszer okozott, egyik legszomorubb illusztrációja, hogy jóformán lehetlenné is tette ennek a csoportnak a reuszszálását. A balpárt először is nem kapott vezért, mert az embereket a szószoros értelmében elriasztották, azután kiugrárták közülük Lengyel Zoltán képviselőt, akinek energiája tartalmat adott nekik, végül már az is hallgat, aki köztük van még s csak Nagy György szerepel a pártért, ami éppen nem emeli a párt tekintélyét. A kormánynak türehtetlen az ellenzék s egyuttal úgy látszik, le is gyűrte az egyetlen akciót. Erre magyarázható, hogy a balpárt kommunikét adott ki, melyben kijeienti, hogy a mostani körülmények közt nem tartja tanácsosnak, hogy nagyobb akcióba fogjon. Vár, amíg — egészen elfogy.

A parasztpárt a felség előtt.

A parasztpárt Békéscsabán tartott pünkösd kongresszusáról részletesen beszámoltak az újságok. De nem számoltak be arról a bizalmas értekezésről, amelyet a kongresszus befejezése után a parasztpárt vezérel folytattak.

Az értekezleien a parasztpárt akcióját vitatták meg az általános választól jog megvalósítása tárgyában s nem jelentéktelen ezek közt az a határozat, hogy a parasztpárt tízezer tagból szervezett küldöttséggel keresi föl Bécsben az uralkodót, kérve tőle, hogy a trónbeszédében megígért választól jog haladéktalan megvalósítását szorgalmazza magyar kormányánál. A küldöttséghez, hír szerint, sokan csatlakoznának olyanok is, még pedig képviselők, akik nem tagjai a parasztpártnak.

A munkarend.

Holnap a képviselőház is, a főrendiház is tart ülést. A főrendiház egyéb javaslatokon kívüli a budgetet tárgyalja le, a parlament pedig folytatja az államvasuti beruházási javaslatot s esetleg megkezdí a népoktatási javaslat tárgyalását. Ahogy ma valószínűnek látszik, a parlamenti tanácskozások e hónap végéig még eltartanak, mert sok az olyan munkaanyag, aminek tárgyalása nem megy egészen simán.

Egy halott körül.

Opre Pétert felmentették.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 9.

A múlt esztendő utolsó napjaiban orvosi körökben nagy feltűnést keltett az a feljelentés, amelyet — mint akkor megírunk — egy aradi orvos tett Opre Péter ügyvéd ellen, aki az utóbbi években félbehagyva ügyvédi prakszisát, mint fürdőtulajdonos, betegek gyógyításával is foglalkozik. A feljelentő kuruzslással és azzal vádolta meg a kitűnő gyógykezelési módjáról széles körben elismert Oprét, hogy az saját találmányu gyógymódjával pacienseinek egészségén nemhogy javítana, hanem azt aláássa.

A feljelentést Hecht Adolf dr. kerületi orvos tette meg Arad város főkapitányi hivatalánál a múlt év decemberében. A feljelentés először általánosságban kuruzslással vádolja Oprét, a Katalin gőzfürdő tulajdonosát, majd egy konkrét eset alapján kéri a hatóság intézkedését. Ezt az esetet így mondta el Hecht:

Gaál Károly szarvasi tímár, aki gyakran megfordult Aradon, felkereste Oprét, hogy vele súlyos betegségéről tanácskozzék. Opre megvizsgálta a beteget és annak langyos fürdőket ajánlott. El is adott neki harminc darab fürdőjegyet 90 koronáért, holott egy jegyért csak egy korona jár. Gaál 19 fürdőt vett s azután abbahagyta a kúrát, karácsonyra haza akart menni. Eközben meghűlt és régl tüdőbaja még jobban kirozta. Magához hívatta akkor Hecht Adolf dr. t, aki súlyos mellhártya lobbót konstataált rajta és rendelt is neki valamit. Gaál ezután Oprét magához hívatta, aki Gaál vizes lepedőbe begöngyölve találta fűtetlen szobában.

A beteg azután javult állapotban Szarvasra ment, ahol hónapok múlva meghalt. Mielőtt meghalt volna, az ottani büntető járásból a betegsége vonatkozóan kihallgatta, aki olyan tényt adott le, amelynek alapján az ügyészség Opre ellen a vádat megszüntette.

Erre az ügyészség az iratokat áttette a büntetőjárásbíróshoz, amely Zih József vezetésével ma tartotta a tárgyalást az ügyben, hogy megállapítsa, fenyeget-e a kuruzslás vétsége, vagy sem.

Opre kihallgatása után Gruber Géza ügyész megbízott elejtette a vádat, mivel a kuruzslás kritériumát nem találta meg ebben az ügyben. Hazul a jogerős ítélettel véget ért a hónapok óta húzdó ügy.

A magyar jegybank.

*

Az én véleményem.

*

Tekintve tel arra, hogy a bankbizottság csupa érthető és a nemzeti bank ügyét teljesen megvilágító véleményeket kíván meghallgatni, tehát engem is felhívott, hogy nyilatkozzam. Ma éjjel megjelentem a bizottság előtt, ahol Batthyány Tivadar gróf elnök így mutatott be:

— Van szerencsém bemutatni Bógács urat, aki kiváló jártassággal bír a bankügyekben és ilyekben, mint állandó alperes valósággal szaktekinélyre tett szert. Felkérem Bógács (keresi a mellényzsebében a címzési) ténsurat, hogy mondja el szakvéleményét.

Első kérdés: A külön magyar bank milyen rendszer alapján jöjjön létre?

En: A nemzetközi feltétlen hitelrendszer alapján. Aki kér, kapjon hitelt.

Második kérdés: Az alaptőke mekkora legyen?

En: Akkora, hogy ne lehessen ellopni. Ha mindenki lopott belőle, még akkor is maradjon valami — nekem.

Harmadik kérdés: Az alaptőke beszerzése, elhelyezése miként történjék és mikép történjen a külföldi befolyás túlsúlyra emelkedésének meggátlása?

En: Az alaptőkét a „ha nincs neked, vedd el a másét“ eikai elv alapján szerezzük be és a külföldi befolyásnak úgy vetünk gátat, hogy külföldi pénzt csak azzal a feltétellel fogadjunk el, hogy azt volt tulajdonosa soha vissza nem kéri.

Negyedik kérdés: Minő intézkedések történjenek a bankjegykibocsátás korlátozására?

En: Ellenkezőleg, au contraire, a bankjegykibocsátást, mint jövedelmező üzletágat, erősen fejleszteni kell. En rögtön előjegyzek egy hatosért forintokat.

Ötödik kérdés: Milyen üzletágakra terjedjen ki a bank működése?

En: Ez fontos kérdés. A bank tehát foglalkozék katonatiszti és ujságról váltók leszámításával, azután adjon lombardhitelt a Csanádapácai Népbank, a Kardos-bank és egyéb kiváló intézetek részvényeire, támogasson magyar lapindítási vállalatokat nemzetiségi vidéken, konvertálja Udvary Ferenc adósságait, adja ki a dánosi haramiak életrajzát és végül, — bocsána, de véletlenül nálam van, mint Plincharndnál a képes lap, — számolja le ezt a tíz filléres magyar váltót.

Hatodik kérdés: Szükséges e, hogy az önálló magyar bank már keletkezésekor készítő bank legyen?

En: Hát hogy a sárga fenébe ne? A sestetegő istennyi a csapjon az olyan bankba, amely nem fizet azonnal és készpénzzel. Visszavonom rögtön a váltóbonyujtást!

Hetedik kérdés: Az ország közgazdasági érdekeinek megóvása szempontjából minő külön kikötések állapítandók meg az üzletvitel körében?

En: Benyujtott váltók föltétlenül leszámítoladók. Jelzőlogkölesön külföldi havi fogházbüntetetés terhe alatt, meg nem tagadható Lombard hitelt még főpincéri számolócédulákra is adjanak.

Batthyány Tivadar gróf elnök: Azt hiszem, hogy a többi kérdések, az adott mélyreható felvilágosítások után, elesnek.

Bernáth István a történelmi hűség kedvéért kijelenti, hogy a bizottság még nem foglalt állást az önálló bank mellett.

En: Kérem, ehhez nincs közöm. En mellette vagyok, mert a Magyar Osztrák Bank elvből vissza utasítja a váltóimat.

Elnök: (Bernáthhoz.) Bonne volt a levélben és a bizottsági tag urak ösmerték a levél tartalmát.

Holló Lajos: Kérdezni szabad.

En: De felelni nem muszáj.

Elnök: A tíz filléres váltót a szakértő irtól átvesszem és szakvéleményeért köszönetet mondok. A váltó értékét, ha a jegybank nem létesül, a sóhivatal fogja kifizetni.

Én: Kérem vissza a váltót, mert amikor a magyar jegybank létesül, addigra ez a váltóürlap amugy sem lesz már érvényes. A magyar nemzet várhat, ha van kedve, én nem várhatok. Ászolgája.
Bógáncs.

A megszöktetett fiatalasszony.

Aradmegyében elfogott szerelmes pár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 9.

Lapunk vasárnapi számának nyíltterében, meg a hirrovatban is olvashatta a közönség egy monyorói fűszerkereskedő különös esetét. Ungár Armin, a szóban lévő kereskedő kijelentette a nyíltterben, hogy a felesége, Roth Jozefin cselekedeteiért nem vállal felelősséget, mert az megszökött Seidl Viktor uradalmi ispánnal és így az többé nem az ő felesége.

Ennek a pikáns ügynek rendkívül érdekes fejleményei vannak, amelyek még a büntető törvényszéknek is adatot adnak egy nem közönséges lopási ügy tárgyalására.

Roth Jozefint és Seidl Viktort, a Herman Krisztián féle monyorói nagy uradalom elbocsátott ispánját, a szerelmes fiatal párt ugyanis a rendőrség ma délután letartóztatta és azok most az aradmegyei Bokszegezen a csendőrség kezében vannak.

A letartóztatás előzményei ezek:

Ungár J. Armin amint megtudta, hogy a felesége Seidllal Buziásra szökött és Ungár kis leánykáját is elvitték, azonnal vizsgálatot tartott a lakásában, meg az üzletében. A vizsgálatnak meglepő eredménye lett. Ungár ugyanis megállapította, hogy rengeteg holmija hiányzik. Nemcsak fehérneműk, butorok és ruhaneműk tűntek el, hanem takarékpénztári könyvek és készpénz is.

A kereskedő erre följelentést tett a felesége ellen a bokszegei csendőrségnél, lopás büntette miatt. Németh Mátyás bokszegei csendőrőrmester erre tegnapelőtt Buziásra utazott és a szerelmeseket megtalálta a Mikosevics-féle házban. Azonnal értésükre adta, hogy le vannak tartóztatva. A fiatal asszony erre zokogni kezdett és könyörgött az őrmesternek, hogy ne tartóztassa le. Seidl, akit időközben elbocsátottak állásából, megnyugtatta az asszonyt, hogy nem kell semmitől félnie, majd ő elsimit mindent.

Ez azonban nem sikerült neki, mert a csendőrőrmester őt is letartóztatta és ma délután mindkettőjüket a bokszegei csendőrségre kísérte. A kis leányt elvették tőlük és még ma átadták a kétségbeesett apának.

A csendőrség azután megkezdte a nyomozást az eltűnt tárgyak iránt. Sok holmit találtak Ávrám Miklós beéli (Aradmegye) pékmesternél. Nem tudni, hogyan kerültek a tárgyak oda.

Tudósítónknak volt alkalma beszélni az elhagyott férjjel, aki a következőket mondotta:

— Még most se értem, hogy sikerült annak az asszonynak engem ennyire elkábitani. Mindenkiel összevesztem, aki a legkisebb rossz dolgot is állítani merte róla. A rokonaimmal és jóismerőseimmel folytonosan ellenséges viszonyban voltam, mert azok figyelmeztettek a nő gonoszságaira. Ugy látszik nagyon raffinált asszony ez, ha engem ennyire be tudott hálózni. Nem volt olyan kívánsága, amit ne teljesítettem volna. Egyszer azt kívánta, hogy Párisból hozassak neki selyem bluzokat. Megtettem. Azután biciklit kért. Azt is vettem neki. Később cimbalomra vágyott. Másnap bejöttem Aradra és megvásároltam a cimbalmot. És ő ezalatt folytonosan csalt engem, de olyan ügyesen, hogy én csak akkor tudtam meg, amikor már megszökött a kedvesével. Azt hiszem hipnotizálva voltam, hogy eddig nem vettem észre cselekedeteit.

A csendőrség különben holnap átkíséri a szerelmeseket az aradi kir. ügyészség fogházába.

A jó angyal.

Gennari bűnpöre a táblán.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 9.

Feltűnést keltő hír kelt szárnyra a múlt nyáron egy fővárosi ügyvéd halála nyomán. Az illetőt Eránosz István dr.-nak hívták és beteges, roncsolt szervezetű ember volt, akit állítólag Gennari József, egy Olaszországból a fővárosba szakadt vívómester, spiritliszta hókuszpókuszok közt kifosztott és sirba vitt. A megvádolt vívómester nyomban a dolog kipattanása után tiltakozott a gyanúsítás ellen, annyit azonban bevallott, hogy az elhunytal öt éven keresztül spiritliszta szeánszokat rendezett. A szellőztetés alatt megdöbbenő dolgok derültek ki: személyvesztések, otromba csalások lepedős emberekkel, spárgán durranó pisztolyokkal, sárga és zöld fényekkel; dokumentumai az emberi korlátoltságnak.

Ebből a siralmas, elszomorító környezetből domborodott ki az a bűnpör, amelyet az év január havában tárgyalt a budapesti büntetőbírórság nagy érdeklődés mellett.

A följelentést Eránosz István dr. családja tette meg Gennari vívómester ellen, akit azzal vádolt, hogy spiritliszta mutatványival elbolondította a fiskállist s a gyenge embertől, a jó angyalra való hivatkozással, elszedte azt a 9000 koronát, amely egy mármarosai ingatlan eladásából hozzá postán érkezett.

A bűnpörben nagy szerep jutott a jó angyalnak, amelyről Gennari a fő tárgyaláson is nagy tisztelettel beszélt. Ez a jó angyal irányította utóbb Eránosz dr. minden cselekedetét is. Minden apró cseprő dolgában kérdést intézett hozzá s az angyal hűségesen válaszolt. Erős a gyanu, hogy a jó angyal maga Gennari volt, aki ilyenén módon igyekezett a bomlott idegzetű emberre hatni és akaratát irányítani. A vád szerint a „jó angyal“ sugalta a fiskállistnak is, hogy a 9000 koronáját adja át Gennarinak és minthogy a jó angyal Gennari, nyilvánvaló, hogy az olasz ravasz fondorlással tévedésbe ejtette a szerencsétlen ügyvédet.

A tárgyaláson azonban — bár a szeánszok lefolyását egész csomó spiritliszta tanu ismerette — nem derült ki, hogy hova lett a kérdéses 9000 korona. Ennek folytán az ügyész elejtette a vádat s a törvényszék Gennarit felmentette. A panaszos család jogi képviselője az ítélet ellen felebbezett, s így került a bűn-

pör ma a budapesti kir. ítélőtábla elé. A tanácsban Frenreisz István elnökölt, előadóként Zubovich R. bíró szerepelt, a vádhatóságot Magyar István dr. főügyész helyettes képviselte, a védelmet Friedmann Bernát látta el. Gennari, akinek az idézést a belügyminisztérium útján Kölnbe kézbesítették, nem jelent meg a tárgyaláson.

A kir. tábla az elsőbírósg ítéletét indokálnál fogva helybenhagyta. A sértettek képviselője az ítélet ellen semmisségi panaszt jelentett be. A jó angyal tehát még a Kurián is kísérteni fog.

Fedák Sári berlini fellépése.

Siker a német színpadon.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Arad, június 9.

A beregszászi ügyvéd házatól hosszú és izgalmas ut vezet a berlini „Deutsches Theater“ színpadáig. Fedák Sári megtette ezt az utat és ma, kedden este német színházban, német szerepben, német közönség előtt kapta meg fáradozásainak jutalmát.

A fővárosi színpadoknak egykor körülrajongott primadonnája már hónapok óta Berlinben tartózkodik. Már akkor elhatározta, hogy megvált a magyar színpadtól, amikor Vidor Pálnak, a Népszínház szerencsétlen, szomorú végzetű igazgatójának öngyilkossága hirtelen elene zuditotta Budapest közönségét. A Népszínház bejárója előtt csaknem megverték Magyarországnak akkor legjobban fizetett primadonnáját, aki pedig valójában már aligha segíthetett volna a Népszínház és Vidor Pál sorsán. Tulzott reakciója volt ez a kiábrándulásnak annak a szintén tulzásba vitt imádásnak, mely Fedákot a magyar színpad egyeduralkodónőjévé tette.

Vidor halála után egy-két hónapig megtartotta elhatározását Fedák. Nem sokára azonban újra visszavágyott a színpadra. A Király-színház újból felléptette. Visszatérése elég nagy sikerrel járt, de nem olyannal, amilyent ő remélt. Rövid szereplés után végleg bucsut mondott direktorának, Beöthy Lászlónak és a magyar közönségnek. Haza utazott Beregszászra, ahol és Budapest környékén birtokai is vannak, majd Bécsbe és Berlinbe ment. Ekkor már készen volt terve: megtanul jól németül, fellép a német színpadon és német színésznek lesz.

Tervét vas-akarattal vitte keresztül. Azt mondják, Berlinben hetekig a legnagyobb csendességben, tanulással töltötte idejét. A német nyelvet csak törte, mikor Berlinbe ment és most már teljesen perfektül, minden idegenszerű kiejtés nélkül beszéli Germánia nyelvét a tulipán mozgalmak egykori vezetője. Mikor már — amint mondani szokták — biztos volt dolgában, kibérelte Berlin legmodernebb színházát Reinhardt Miksa „Deutsches Theater“-jét, és szervezett magának egy kis „ad hoc“ társulatot, iratott Verő Györggyel a maga számára egy darabot, „Die Brettelgräfin“-t, amely a Kleopátrának Fedák Zsazsa mértékére átalakított párja. Az operetthez maga Verő írta a muzsikát is. A társulat karmestere Stefanidesz Károly, a Népszínház egykori karmestere, tagjai

között pedig ott vannak a Reinhardt-színház legjobb tagjai, kiket a magyar közönség gyakori budapesti vendégszerepléseiből jól ismer.

A Brettelgräfin (A brettli grófnő) bemutatója és Fedák Sári bemutatkozása, melyet nemcsak a magyar, hanem a német közönség körében is nagy érdeklődés előzött meg, ma este történt meg. Az estéről ezt a táviratot kaptuk Berlinből:

Ma este lépett fel Fedák Sári a Deutsches Theaterben Verő György Brettelgräfin című drabjában. Fedák első felépésével nagy sikert aratott. Kedvessége, pajkos játéka tetszett a közönségnek, amely teljesen betöltötte a nézőteret. Az egyes felvonások után sokszor kibívták a primadonnát, kitérően a nagy számban megjelent magyar tisztelői részéről zajos óváción. A darab sikeréhez hozzájárultak Wachsman, Arnold, Kupfer Elza is. Általános feltűnést keltett az a nagy előmenetel, melyet Fedák rövid idő alatt a német nyelvben elért. A darabot egymás után sokszor fogják előadni, a címszerepben mindig Fedák Sárral.

HIREK.

Lefoglalják

Erzsébet királyné szegedi szobrát.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 9.

Különös pörről értesít szegedi tudósítónk. Arról van szó, hogy a közeli napokban valószínűleg lefoglalják Erzsébet királynénak a Stefánia-sétányon lévő gyönyörű márványszobrát, amelyet kilenc hónap előtt lepleztek le József főherceg jelenlétében.

A fehér karrarai márványból készült szobor, amely a gyászos emlékü királynőt ülőhelyzetben ábrázolja, a szegedi Képzőművészeti-Társulat tulajdona. A társulat a márványt Fischer János és társa szegedi márvány és kőfaragó cégtől vásárolta és 6500 koronával adós maradt. A társulatnak nagyon kevés pénze volt és Ligeti Miklóst, a szobor alkotóját is nehezen tudták kifizetni.

A kőfaragó cég többször felszólította a társulatot, hogy fizesse ki a 6500 koronát, az azonban nem egyenlítette ki adósságát. Erre a cég bepörölte a társulatot a szegedi törvényszéknél, amely a napokban meghozza ítéletét.

A Fischer cég egyik tagja kijelentette ma egy újságíró előtt, hogy a marasztaló ítélet után azonnal megkérlik a végrehajtást és lefoglalják a szobrát.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 10-én az időjárás: Enyhe, sok helyütt esapadék és zivatarok.

— Magyar mágnások a bécsi jubileumon. Bécsből táviratozzák: E hó 12-én, pénteken lesz Bécsben a császár előtti hódoló díszfelvonulás. A Nap értesülése szerint a tisztán osztrák jellegű jubliáris felvonuláson több magyar mágnás is jelen lesz, részben mint aktív résztvevő, részben mint néző. Ma Bécsbe utazott Andrássy Gyula gróf és vele együtt több arisztokrata. Eusztak gróf Batthyány Lajosné és özvegy Batthyány Tivadarné, akiket több mágnás és mágnánő, köztük Festetics Sándor gróf, Pallavicini Alajos őrgróf, Pálffy Mária és Paulina grófnők fognak hoinap követni. A két Pálffy grófnő az ünnepségen két történelmi nő alakot fog személyesíteni.

— Pünkösdi bucsu Radnán. Máriaradnáról írja tudósítónk: Megindultak a zarándok csapatok, hosszú utra, messze földre. Egyik a másik után, kisebb, nagyobb csapatokban verődve haladtak falukon, városokon keresztül, míg megérkeztek a kitűzött helyre. Zsolozsmáik, könyörgő imáiktól visszhangzott a táj, a vidék, a hol keresztül jöttek. Szolnok, Békés, Endrőd, Békés, Gyoma, Csongrád, Zombor, Makó, Zenta, Ó-Becse s a délvidéki városok és talvak lakói sűrű egymásutánban érkeztek napokon keresztül Radnára, a pünkösdi bucsura. Nagy számmal voltak az idén is. 8500-an voltak azok, kik az oltári szentséghez járultak. Az összes zarándokok száma 16,000-re tehető, kik az ünnepek alkalmával Radnán megfordultak. Meg is teltek az utcák. Nagy volt az élénkség a vasutnál is. 3000 utas vette igénybe a vasutat, s 1200-an a motorost. Forgalmi zavar nem volt, mert az állomás-főnök előre intézkedett, hogy megfelelő számú kocsik álljanak az utazó közönség rendelkezésére.

— Bírói áthelyezés. Fővárosi tudósítónk táviratozza: Ohrenstein Árpád nagyváradi királyi törvényszéki bírót, akit nemrég helyezték át Aradról Nagyváradra, most saját kérelmére a király az aradi törvényszékhez helyezte át.

— A szatmári püspök állapota. Néhány fővárosi hétfői lap Boromissza püspök egészségi állapotának rosszabbodását jelentette, sőt azt is írták, hogy az agg egyházi haldoklik. Szatmárnémetiből illetékes helyről azt jelentik, hogy a közlemények valótlanok. A püspök állapota határozottan javult. Étvágya, érverése jó, lása teljesen megszűnt és nyugalma is visszatért. Ujabban Vaszary Kolos hercegprímás, Samassa, Széchenyi és Majláth püspök, id. Perényi Zsigmond báró, báró Uray Bálintné, Ilsvay alispán, az újvidéki espereskerület és még többen érdeklődtek a beteg püspök hogyléte felől.

— Az aradi román püspök Nagylakon. Papp L. János aradi görög keleti román püspök vasárnap, a görög keletiek pünkösdi ünnepén Nagylakra megy, ahol meglátogatja egyházmegyéje híveit. A nagylaki görög keletiek nagy előkészületek között várják a főpap látogatását s az ünnepségek rendezésére nagybizottság alakult.

— Pályázat a vashid munkáira. A vashidak munkálataira kiírt pályázat, mint azt megírtuk, június 11-én jár le. Eddig három ajánlat érkezett be. Zsigmondy Béla, Gregersen G. és fia, továbbá Csengeri Árpád fővárosi vállalkozók küldték be ajánlataikat.

— A Dreyfus elleni merénylet örültje. Bordeauxból táviratozzák: Boulanger nyugalmazott ezredes, a francia gyalogezred volt parancsnoka, szombaton reggel egyenruhában váratlanul megjelent a kaszárnyában és parancsot adott ki, hogy az egész ezred készenlétben álljon. Néhány század még sorakozott, mikor észrevették, hogy volt parancsnokuk megőrült. Izgatott hangon kiabált, hogy a Pantheonba kell vonulni és el kell onnan távolítani Zola koporsóját. Majd Dreyfusról kezdett beszélni és izgatottan követelte annak megbüntetését. Az ezredet bevitték az örülték házába.

— Eljegyzések. Variassy Lajos dr., az aradi közvédelmi és iparkamara elnöke, Variassy Lajos polgármester fia, ma jegyezte el Lukács Gyula földművelő nagyműveltségű leányát, Mariskát, Kaszaperen.

Ifj. Kocsi Ferenc, az Andrányi Károly és fiai aradi vaskereskedő cég alkalmazottja, eljegyezte Jánosy Márta kisasszonyt, Jánosy János nyug. városi főkertész bájos leányát.

Kramarovics József aradi iparos eljegyezte Kettner József borossebesi vendéglős bájos leányát, Etuskát.

— Bohus Szűgyény Antónia szobra. Világos nagyközség lelkes polgársága egyhangulag elhatározta, hogy felejthetetlen honleányunk, Bohus Szűgyény Antónia emlékét méltóképpen megörökítő érc-szobrot emel. A szobor-bizottság az egész megye területén való gyűjtés iránti engedélyt Arad vármegye alispánjától megkapta, sőt Aradvármegye törvényhatósági bizottsága e célra 50 koronát bocsátott a szobor-bizottság rendelkezésére. Minthogy azonban Világos a maga erejéből egyáltalán nem, vagy csak évtizedek múltán valósíthatná meg e célt: ennélfogva gyűjtést rendeznek a szobor javára s most bocsátották ki a gyűjtőívet.

— A kövezési munkák. A gazdasági szék ma döntött a kövezési munkákra beérkezett ajánlatok felett. Sztanity György és Rossi és Pellegrini kövezési vállalkozók pályáztak Sztanity az előirányzott összegből 12 százalékos engedélyt volt hajlandó tenni, de a gazdasági szék a másik pályázónak adta a munkát, noha ez csak 8 százalékos árengedélyt ajánlott, de a Miklós utca kialakítását is vállalta. Sztanity erre a munkára nem volt hajlandó vállalkozni.

— Egy havi közigazgatás. Arad város közigazgatási bizottsága ma délután Károlyi Gyula gróf főispán elnöklésével ülést tartott, a melyen az előadók jelentéseit hallgatta meg a bizottság. A jelentések semminek sem különleges intézkedést szükségessé nem tettek. A pénzügyigazgató tudomására hozta a bizottságnak, hogy egyenes adókban 293093 korona, közvetett adókban 308357 korona folyt be május havában. Tavaly ugyane hónapban egyenes adókban 251760 korona, közvetett adókban 779776 koronát számolt el az állampénztár. A főorvos jelentése szerint a közegészségügy tetemesen javult. A halálozás száma 108.

Ma délelőtt tartotta meg Aradvármegye közigazgatási bizottsága rendes havi ülését Károlyi Gyula gróf főispán elnöklése alatt. A rendes jelentések között érdekes volt Varjassy Árpád kir. tanfelügyelő jelentése. A jelentés szerint számos aradmegyei község iskolájában igen hiányos és a törvényelőírta követelményeknek meg nem felelő volt a tanítás. A forray-nagyiratosi puszta, amely a gróf Nádasdy uradalom tulajdona, az elemi iskolában oklevél nélküli tanító tanít, a Kurlics községhez tartozó szentpáli puszta pedig a tanítás alig mutatott fel eredményt. Több román és német község iskolájában a hitoktatók a felső négy osztályban is románul, illetve németül tanítják a hittant, holott ez csak a két alsó osztályban van megengedve. A bizottság elhatározta, hogy a hitoktatóktól szigorúan követelni fogja a törvények betartását. — Foglalkozott a bizottság ezenkívül egy kisjendő román ember ügyével, aki mikor elvált feleségétől, kérte az aradi törvényszéket, hogy az asszony gyermekét törvénytelennek mondja ki, mert 5 évekig különült feleségétől, aki ezalatt megcsalta őt. A törvényszék ki is mondta ezt, most azonban a gyermek illetősége körül bonyodalmak támadtak. A közigazgatási bizottság kimondotta, hogy a gyermek anyja illetőségét követi. — A múlt hónapban a befolyt adózások, valamint a közegészségügy is kielégítő volt.

— Öngyilkos uriaszony. Nagyváradról táviratozzák: Lázár Aurél dr. itteni ügyvéd ma este levelet kapott Nagyváradon lakó nővérétől, özvegy Zajka Aladárnétól, aki azt írta a levélben, hogy ma este öngyilkosságot fog elkövetni. Az ügyvéd nője lakására sietett, ahol az asszony meglőtt szívvél eszméletlenül fektült a földön. Az asztalon egy sürgöny állt, amelyet Alsókubinban lakó fiának intézett és amelyen ez állott: „Anyád öngyilkos lett.”

Az asszonyt életveszélyes sérülésével a kórházba vitték. Tettének oka hír szerint súlyos belesége volt.

— **Ujabb rablógyilkosság Párisban.** Párisból jelentik: Szombaton itt ismét rablógyilkosságot követtek el. Reiny gazdag magánzó a Haussmann boulevard közelében lévő házában este halva találták. Előbb azt hitték, hogy természetes halállal mult ki, de amikor jobban megvizsgálták a holttestet, mellén négy szurt sebet és nyakán karcolásokat találtak.

— **Tisztújítás Makón.** Makóról táviratosza tudósítók: Makó város képviselője *Hervay István* alispán vezetése mellett ma délelőtti tisztújító székelt tartott néhány üresedésben levő állás betöltése végett. Birtoknyilvántartóvá *Barna Mihály* alszámvevőt, adótitkárként *Sikét Sándor* számgyakornokot, rendőrfogalmazóvá pedig *Hajdu Jánost*, az eddigi helyettesét választották meg.

— **Mi volt Csukay kérvényében.** Budapestről írják: *Csukay Sándor* műasztalos, aki pénteken magára lőtt *Szterényi* államtitkár előtt, súlyos betegnek fekszik a Rókus kórház 32. számú kórtermében. Állandóan önkívületi állapotban van s csak pillanatokra tér magához. Kezelő orvosa kijelentette az öngyilkos kihallgatására jelentkező rendőrtisztviselő előtt, hogy szándékának kivitele eszidőszertint lehetetlen. A pünkösdi ünnepek alatt hozátartozói közül sokan felkeresték Csukayt. Csukay a budapesti zálogosok garázdálkodásának akart véget vetni. Három kormány alatt igyekezett lerántani a leplet azok bűnös üzemeiről, de nem adtak szavainak hitelt, holott egy ízben, mikor több zálogos zsarolás miatt följelentette, a törvényesek megerősítette vádjait. A Szterényihez beadott kérvényében Csukay a többi közt ezeket mondja: Tapasztaltam, hogy a kir. zálogházak mai igazgatóságára nem lehet okom, a jótékonyra hivatott intézet feladatának méltánylását aggódni. Tapasztaltam, hogy már hivatalos lapjukban is ki merik írni, hogy a zálogházak mai rendszere alatt a megszorult szegény nép privilégizált intézetek és magánosok fejlődésének. Hivatalosan is elismerik, hogy a zálogkölcsonokra az átlagos kamat 18 és 24 százalék közt vonalódik. Nem akarják azonban még azt szelöztetni, pedig jól tudják, hogy a mai közvetítő rendszerrel az állami zálogházak jótékony kölcsönére, ha ezt rövid időre s a legszegényebb nép által s csak kis összegben vehetjük igénybe, a költségek 50—60, sőt 80 százalékot tesznek ki.

— **Fegyelmi vizsgálat egy tanító ellen.** Emlekeztetés, hogy *Kovács Ferenc* aradi községi tanító rőpiratot adott ki *Kovács Vince* h. iskolafelügyelő ellen. Erre *Czobor Ottó* felelt és súlyosan megvádolta *Kovács Ferencet*, aki *Czobor* ellen emiatt sajtópört indított. *Czobor* vállalkozott vádjai bizonyítására, ami részben sikerült is neki s így a sajtópört a vizsgálóbíró megszüntette ellene. A város közigazgatási bizottsága ma foglalkozott az ügygel és azt a fegyelmi vizsgálatot, amit *Kovács* ellen a rőpirata miatt indítottak, de időközben felüggesztettek, ma ismét elrendelte a bizottság, s annak foganatosításával *Variassy* polgármestert bírták meg.

— **Zsarolás az esküvőn.** *Győr*-ből táviratosza: *Wertheimer* Mihály bécsi fogorvos tegnap esküvőjére készült *Grünbaum* Adállal, egy ottani gazdag család leányával. A szerződés előtt egy *Rubinstein* nevű pénzügynök jelent meg a családnál és egy bécsi pár képviselőjében a véglegénytől 200.000 korona adósság lefizetését követelte, különben pedig letartóztatással fenyegette. Az após kifizette az összeget, az esküvő után azonban feljelentést tett *Rubinstein* ellen, akit ma zsarolás miatt le is tartóztattak.

— **A magyarországi román ujságírók kongresszusa.** A *Gazeta Transsilvaniei* című brassói román lap tulajdonosa, *Muraslanu Aurél* dr. június 14-ére, Brassóba kongresszusra hívta

össze a magyarországi román ujságírókat, akiknek ez lesz az első országos kongresszusa. A gyűlés egyben a *Gazeta* jubileumának ünneplése lesz.

— **Vihar és jégeső.** Az országban tegnap több helyen jégeső es vihar pusztított. Némely községben felhőszakadás volt és a jég oly nagy kárt okozott a vetésben, hogy ezekben a falvakban aligha aratnak a gazdák. A pusztító viharokról a következő jelentéseket kaptuk: *Mosonvármegye* *Lajtaújfalun*, *Gáta* és *Mosonújfalun* községeiben, mint nekünk Magyaróvárról írják tegnap óriási felhőszakadás volt. *Galambojás* nagyságu jég esett és a három község határának legnagyobb részét teljesen elappte. A vidék intelligenciája gróf *Batthyány* Tivadarnak, a kerület képviselőjének vezetésével mentőakciót indít meg. Remélik, hogy a kormány nemcsak adóelengedéssel, hanem közvetlen segéllyel is fogja azon községek lakóit segíteni. Ezen községekben a kivándorlás már megindult és ha a kormány sürgősen közbe nem lép, óriási mérveket fog öiteni. *Szik* szóról táviratosza: A heteken át tartó nagy szárazság után tegnap éjjel borzasztó vihar vonult végig egy községen, mint a környéken. Különösen nagy kárt okozott a vihar *Kupa* és *Oroszgradna* községeiben, ahol a szél a háztetőket lesodorta. *Kupán* *galambtojás* nagyságu jég esett, amely a szűlőket és a szőlőkben nagy kárt tett. — *Nagyvárad* tudósítók írja: *Kőtegyérben* és vidékén oly borzalmas égi vihar volt tegnap, hogy a jeget még ma reggel is lapátolni lehetett. A jégeső órákig tartott és közben irtózatosszél dühöngött, amely pálcikák gyanánt törte ketté a fákat és a házakról leverte a vakolatot. A vihar teljesen tönkretette a szőlőt, a kapásnövényeket és a gyümölcsöt. A vetések csak kis területen pusztultak el. — *Hajdunánásról* jelentik: Hosszu szárazság után hatalmas vihartól kísérve, 48 óra óta esik az eső. A villám becsapott *Jaradin* Antal ácsmester házába, éppen abba a szobába, ahol neje gyermekágyban feküdt. Az asszonynak semmi baja sem történt. Férjének sikerült nejét a meggyulladt házból kimenteni. A ház teljesen leégett. — *Abaujszentőről* táviratosza: Itt és a vidéken óriási szélvihar dühöngött, mely háztetőket sodort le, a temetőben sírköveket kidöntött és embervastagságu fákat tördelt ki. Emberelekezet óta nem volt itt ilyen szélvihar.

Ujszentannán e hó 6-ikán este fél 8 órakor 8 percig tartó mogyoró nagyságu jég esett, mely a szőlők, gyümölcs, buza, rozsban stb. nagy kárt okozott.

— **Egy bécsi gyár égése** Bécsből jelentik: Megállapították, hogy a *Saller* féle celluloid gyárban a tűz egy pincehelyiségben keletkezett, ahol eddig meg nem állapítható mennyiségű celluloidhulladék volt beraktározva. A robbanás a gyár összes helyiségeit felgyújtotta. Az összes munkatérmegek egyszerre égtek. Egy negyven éves munkás, ki súlyos égési sebeket szenvedett, vasárnap a kórházban meghalt.

— **Két gyilkosság** *Paulisról* írják: A pünkösdi ünnepek alatt *Paulison* két emberélet esett áldozatul a gonosz embereknek. *Brajcz* *Vaszilie*, *Paulisi* szőlőcsész az egyik áldozat, kit *Taussig* *Dávid* kavicsbányájában teljesen összeroncsolva, szinte a felismerhetetlenségig eltorzulva találtak a bányamunkások. Alapos a gyanu, hogy a szerencsétlen embert a tizenöt méter magasságu kavicsbányából dobták le a mélységbe. A rejtélyes bűntényről a csendőrség az aradi kir. ügyészségnek tett jelentést, melynek folytán az ügyész és a vizsgálóbíró, *Aussterweil* és *Posgai* törvényszéki orvosok még a mai nap folyamán kiszállottak a bűntény színhelyére. — A másik áldozat *Mánya* *Juon* *Paulisi* földműves, kit *Árgyelán* *János* egy karóval úgy ütött föbe, hogy az koponyarepedés következtében szörnyet halt. A nyomozás ebben a bűntényben is megindult.

— **Megtámadott rendőr.** *Máriaradna* község rendőre megunva a rend fölötti örködést — lemondott. A községi előjáróság *Véber* *Ágoston*, már azelőtt több ideig volt községi rendőrt fogadta újból föl. *Véber* megkezdte műkö-

dését. A multakból azonban egyeseknek kellemetlen emlékei lehetnek az újból felfogadott rendőr ellen, mert vasárnap éjjel, mikor *Véber* rendőr hivatalos körutját végezte, megtámadták, közáporral fogadták, majd közrefogták s ha *Véber* odébb nem áll, a dolognak nem jó vége lett volna. *Véber* emiatt ma lemondott. Megfogadta, hogy ő ugyan többé nem lesz *Radnán* rendőr. A tettesek után a csendőrség nyomoz.

— **A fürdés áldozatai** *Schäffer* *András* és *Schmidt* *Márton* szemlakói lakosok tegnap elmentek a *Marosba* fürödni. Uszni egyikük sem tudott, mégis mélyen belemerészkedtek a folyó közepére, ahol az ár *Schmidt* *Márton* magával ragadta. Társa rémülten igyekezett a segélyért kiáltó *Schmidt* kimenteni, de az nem sikerült neki. A vízbe fullt *Schmidt* *Márton* holttestének keresésére a községi előjáróság nyomban megtette az intézkedéseket, mindaddig azonban eredménytelenül. — Tegnap délután két aradi siketnéma iskolai növendék is elment a *Marosba* fürödni. Az óvártér közelében fürödtek, miközben az egyik növendéket: *Seress* *Antal* a sebes ár magával ragadta és a *Marosba* fullt.

— **Molypusztító és rovarpor** legjobb minőségben *Vejtek* és *Welsznál* *Aradon*. 191.

Ma nagy tombola-estély Kovács és Novotny

Vadászkürt-vendéglő kerthelyiségében,

Főnyeremény:

Egy jégszekrény,

amely *Kohn* *József* bádigos kirakatában megtekinthető.

Esténként *Gyurkovits* *András* zenekara hangversenyez:

TORVÉNYKEZÉS.

§ **Letartóztatott bankigazgatók.** *Kardos* *Árpád* és *Kardos* *Géza* letartóztatásban levő bankigazgatók bűntényében a könyvszakértők már beterjesztették a két csődbe jutott pénztintézet ügykezelésének megvizsgálásáról szóló szakértői véleményt. Ez a vélemény *Kardos* *Árpádra* s *Kardos* *Dezsőre* sok kedvező adatot tartalmaz. A védők, *Tollár* *Iliás* és *Gál* *Jenő* dr. most a két letartóztatott bankigazgató szabadlábra helyesése érdekében járnak el, mert *Kardos* *Árpád* és *Géza* lejárt vizsgálati fogságát a vádtanács újabb egy hónapi időtartamra meghosszabbította.

§ **A belényesi választás utójátéka.** Arról a belényesi választási harcáról, mely *Kardos* *Árpád* függetlenségi és *Lukácsiu* *László* dr. nemzetiségi jelölt között lefolyt, gyűlöletes hangon emlékezett meg a *Poporul Roman* című lap mult évi július 29-én megjelent számában. A belényesi választás cím alatt megjelent cikk tartalma szerint a magyarok a románokat rabzoltságban tartják. A magyarok nem mások — szerinte — mint jött-ment idegenek, akik a sors játéka folytán a románok hátrára ültek s ezeket szolgaságba vetették. A kir. ügyészség, mivel a cikk felhívja a románokat, hogy ébredjenek s ne legyenek szolgái és rabjai a belőlük ganyt űző magyaroknak, pörbe fogta a nevezett lapot nemzetiség elleni izgatás sajtóvétségéért. A törvény előtti felelősséget az alkalommal kivételesen nem a lap felelős szerkesztője, *Macrea* *Vazul* nyomdászsegéd, hanem *Coronin* *Virgil* vaskohi származású román hirlapíró vállalta. Ma tárgyalta ezt az izgatási bűntényt a büntető törvényszék esküdtbíró-sága *Sárkány* bíró elnöklése alatt. A tárgyaláson a vádlott beismerte a cikk szerzőségét, de azt tagadta, hogy cikke nemzetiség elleni gyűlöletre való izgatás keltésre alkalmas lenne. A bizonyítási eljárás után *Hodászy* dr. ügyész terjesztette elő a vádat, majd *Kadosa* *Marcell* dr. a védelmet, mire az esküdtek verdikt hozatalra vonultak vissza. A bíróság a vádlottat 6 hónapi államfogházra és 200 korona pénzbüntetésre ítélte.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— **A nagy kölcsön.** Az államkölcsönre vonatkozó szerződést — mint fővárosi tudósítónk jelenti — a Magyar Általános Hitelbank, illetőleg a pénzügyminisztérium már elkészítette, de az aláírások ma délig még nem voltak rendben. A Hitelbank részéről a szerződést ma reggel ugyan aláírták, de hiányzik még a pénzügyminiszter vagy helyettesének aláírása. Lehet, hogy Popovics Sándor államtitkár be akarja várni Wekerle hazatérését és vele akarja aláírni a szerződést. Legalább az eddigi késést ezzel okolják meg. Amennyiben azonban Wekerle táviratilag vagy telefonon másképp intézkedik, Popovics fogja a szerződést aláírni. Mint ismeretes, az átvételi árfolyam 92 $\frac{1}{2}$ és hogy a Hitelbank ez idő szerint csak 64 millió korona értékű címetet vesz át és 22 millió értékű címetet maga a pénzügyminiszter az állami alapok részére. A további 64 millióra az opció biztosítva van.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, június 9.

Végre megnyiták az ég csatornát és a mint következtetni lehet, esúttal kiadósabb lesz a csapadék.

Asz elő különösen a kapás növényekre és a takarmányfélékre még kedvező hatással lehet.

A gabonaüzlet irányzata számára, amelynek oka az, hogy a panaszok jutsak túlsúlyra a kedvezőbb hangú híradásokkal szemben.

Ma csekély hozatal volt.

A mai piacon elkelt:

200 mm. buza 11.60—60

200 mm. tengeri 6.30—40

Névlégas jogyzás:

Rozs 9—

Zab 7—

Árpa 6.50—

A gabonárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, június 9.

Amerika 2-el olcsóbb, néhány ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Asz árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza októberre . . .	10.57—10.58	10.64—10.65
Zab októberre . . .	7.49—7.50	7.41—7.42
Rozs októberre . . .	8.90—8.91	8.92—8.93
Tengeri májusra . . .	6.30—6.31	6.35—6.36
Tengeri júliusra . . .	6.55—6.55	6.58—6.59

Zárni 6 órakor:

Délivasut . . . . . 130.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedés.

— Június 9. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon feletti súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon feletti súlyban 130—132 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 132—134 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 136—140 fillérig. Szerbiát: Nehéz páronként 260 kilogrammon feletti súlyban — fillérig; közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéslelészám: Június hó 4. napján volt készlet 37,993 darab, június 5. napján főlajtatott 323 darab, június 6. napján elszállított 412 darab, június 6. napjára maradt készletben 37,904 darab. A hízott sertés üzlet irányzata: Változatlan, nyugodt.

IDEGENEK ARADON.

— Június 9. —

Fehér kereszt szálloda. Frankó Janos utazó Budapest. — Posta Kálmán utazó Temesvár. — Kabos Samu utazó Nagyvárad. — Székely Gyula utazó Kecskemét. — Kis János törvényszéki bíró Megyer. — Fischer Géza biztosító hivatalnok Budapest. — Stern Zsigmond utazó Budapest. — Kassai Ignác osztályfőnök Eperjes. — Grünwald Oszkár

utazó Bécs. — Eisenfeld Adelf utazó Temesvár. — Ádám Miksa kereskedő Budapest.

Központi szál e.ia. Szlovák Pál dr. orvos Szarvas. — Popp Samu kereskedő Sikula. — Jovasics Milán földbirtokos Battonya. — Kiss Jenő asztalos Kiskunháza. — Lantos István építész Kiskunfélegyháza. — Csérhái Margit segédtitkár Magyaróvár. — May Lajos hivatalnok Budapest.

Vass szálloda Lefkovits Mór kereskedő Borettyóújfalú. — Grosz Lajos kereskedő Ujfalu. — Kilyényi Kálmán mérnök Szentés. — Lázár Zsigmond utazó Budapest. — Köves Géza utazó Bécs. — Reinthaller Rezső titkár Budapest. — Bontesen V. borhivatalnok Brünn. — Rabel J. zsef motorsze relé Hátszeg.

Pannonia-szálloda. Szilassy Béla banktisztviselő Budapest. — Mucsán Döme lelkész Nadab. — Tamás Géza utazó Lugos. — Torovits Félix gőzmalomtulajdonos Varjas.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bérsó Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Pazar új műsor!

Ujdonságok!

Műsor 1908. június hó 10-én, szerdán:

1. Csendőrbecsület. Dráma. — 2. Önagysága nevenapja. Kacagtató. — 3. Ussorás. Dráma. — 4. Kínai szokások. Látványosság. — 5. Vigyázz! Egy óriás! Kacagtató. — 6. Átváltozó művészek a holdban. S.ines. — 7. A gyorsfűtő. Humoros. — 8. Dráma a szilpadon. Dráma. — 9. Friss levegőt. Kacagtató. — 10. Boszuálló gyárvezető. Dráma. — 11. Magyar-osztrák football-mérkőzés. Sportkép. Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások: Délután 6 órakor, este 8 órakor és 9 órakor.

Június 28. Az aradi könyvnyomdászok „GUTENBERG DALKÖRE” a Csálai nagyerdőben séta hangversenyre! egybekötött NAGY NYARI MULATSÁGOT rendez saját zászlója alapja javára. Kedvezőtlen idő esetén a mulatság július 5-én lesz.

NYILTER.

Óvás.

Herman Krisztián-féle monyoról gazdaság ezuton figyelmezteti a közönséget, hogy Söldi Viktor ispán nem korrekt uton távozott a gazdaságból és ezért nem vállal felelősséget Söldi cselekedetelért.

Helm Ottó.

uradalmi főtisztartó.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a **Gróf Zselénszky Róbert zimbrói erdőkezelőségének aradi faraktárának kezelőségét átvettem**, és ezt az uradalom elvei szerint úgy mennyiségileg, mint a miaőségben kifogástalanul fogom a közönség rendelkezésére bocsájtani.

Tömör kirakásu teljes öl fát szolgállok ki.

Arad, 1908. június hó 10 én.

2237

Tisztelettel

Obláth Béni.

Dr. Kronstein Vilmos

lakását Neuman-palotába,

Andrássy-tér 25—26. II. em. tette át.

2197

Rendel délelőtt 10—11.ig. délután 2—4-ig.

* Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállal felelősséget a szerkesztő.

Ügyvédi irodámat

Deák Ferenc-utca 32. szám alá helyeztem át.

Telefon szám: 585.

Dr. Schmitt Sándor

2165

ügyvéd

Hallo !!

Hallo !!

Vass-szállodában

f. hó 10-től kezdve minden este

az Első Budapesti Symphonia

Hölgyzenekar

André A. József karmester és Fellner Árpád zeneakadémiai hegedűművész vezetése mellett

hangversenyez.

Szabad bemenet.

A nagyérdemű közönség pártfogásáért esedezik

Haas Albert,

szállodás.

Az én valódi kölni vizem

destillálva, a feltaláló, az én ösöm, eredeti receptje után, az egész világon az itt látható hatóságilag bejelentett árujelzéssel ismeret-s.

Johann Maria Farina, Jülich's Platz 4. Köln a. Rh. Esabadalmazott szállítója az osztrák császárnak és magyar királynak, valamint a legtöbb császári és királyi udvaroknak. Csakis eredeti csomagolásban kapható a szakszerű üzletekben. 5947

Pénzének ellensége,

ki azt francia pezsgőért szórja, mikor egyenértékű hazai terméket sokkal olcsóbban kaphat.

Feltűnő újdonság!

DELICEMinden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé más nem szívja.**SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.**Elsőrendű pörkölt,
nehéz**szalonna**

jótányos áron kapható

Meisztrovich Jánosnál

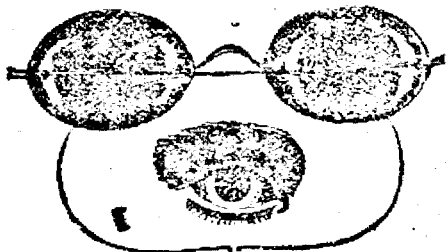
Aradon. 2235

Elsőrendű látszerész ület.

DICK SAMU

órák és látszerész

Arad Andrassy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb áron. Raktáron tart mindennemű színházi látszereseket a legkülönbözőbb kiállításban. Legfinomabb lorgnettek, orrosiptetők és szemüvegek arany, ezüst, nickel és tekerőselektika csoport keretekben, legjobb üvegekkel.

• Nagy raktár sűrűségi fokmérőben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben. 2413

Szemüvegek és orrosiptetők orvosi rendelet szerint azonnal készíttetnek.

248—1908. g. sz.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke közhírré teszi, hogy a ségai volt téglaverő helyen a téglaegető kemencéből kikerült 36400 darab téglát nyilvános árverésen eladja. Kikiáltási ár 1000 darabonként 14 korona.

Árverési határidő 1908. évi június hó 11-én d. u. 4 óra a helyszínen, (Séga külváros, volt Niko-lits féle téglaegető kemencék helyén).

A megvett téglá azonnal kifizetendő és a meghatározandó időn belül elszállítandó. A téglá egy tömegben, amennyiben pedig ily ajánlatot nem tesznek: ezerszámba árverezendő el.

Arad, 1908. május hó 21.

A gazdasági szék.

Németh Ignác

szállítási és fuvarozási vállalata

ARADON. Iroda: Pécskai-ut 1a.

Értesitem Aradváros és vidéke tisztelt lakosságát, hogy elvállalok mindennemű

fuvarozási és szállítási munkákat

gyors és pontos keresztülvitelét. Különös figyelemmel vagyok a t. költözők közönség érdekeire a legolcsóbb lebonyolítása mellett.

Tisztelettel

Telefon szám 637. Németh Ignác.

Bármilyen waggonáru szállítmány legjótányosabb árak mellett.

12423—1908. szám.

17572/341—1907. szám.

Szabályrendelet

a csendháborítás eltiltása iránt.

Jóváhagyatott a nm. m. kir. belügyminiszter 110240—1907. sz. intézkedésével.

I. §.

Aki a város területén, utcáin, utakon és általában a szabadban az éjeli nyugalmat háborító zajt, lármát idéz elő, vagy durva botrányokat okoz, a ki nyilvánosság jellegével bíró mulatóhelyek nyílt, vagy zárt helyiségeiben, nemkülönben a nyilvános járműveken, mint p. o. vasutakon, közúti vas-pálya kocsikon, társas kocsikon stb. a közrendet vagy a közönség nyugalma szándékos cselekménnyel háborítja, vagy egyes személyeket közbotrányt okozó cselekmények által durván megsért, amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, kihágást követ el és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén pedig öt napig terjedhető elzárással büntetendő.

Az elzárás időtartama az 1879. évi XL. t.-c. 22. §-a értelmében határozandó meg.

A pénzbüntetés az 1901. évi XX. t.-c. 23. §-ában megjelölt célokra fordítandó.

2. §.

Ezen kihágásban I-ső fokban bíráskodik a rendőrkapitány, illetve a tanács által megbízott tisztviselő, másodfokban a városi tanács és harmadfokban a belügyminiszter.

15577—1908. szám.

Ezen szabályrendeletet f. évi június hó 1-től kezdve életbeléptetjük.

Arad, 1908. évi május hó 23.

A városi tanács.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszteriumnak rendelete nyomán ezen közhírré tesszük, hogy a „Mária Anna császárné” alapítványi bizottság pályázatot hirdet a fent nevezett alapítvány jövedelméből két szegény beteg tengerész katonára között az 1908. évben kiosztásra kerülő 140—140 koronás segélyre.

Az alapítványra oly tengerész katonák bírnak igényvel, kik a cs. és kir. haditengerészet kötelekéből tényleges katonai szolgálatuk alatt keletkezett betegség miatt, ellátásra igény nélkül bocsáttattak el.

Az alapítványi segély a folyamodók közül a két legérdemesebbnek egy évre adományoztatik és augusztus hó 10-én, mint az alapító halálának évfordulóján fizetetik ki. Azon körülmény, hogy valaki ezen alapítvány jótéteményében már részesült, a segélydíjnak újból elnyerését nem zárja ki.

Felhivatnak tehát az igényjogosultak, hogy a szükséges igazoló okmányokkal felszerelt pályázati folyamodványaikat f. évi július hó 1-éig a trieszti cs. és kir. tengerész kerületi parancsnokságához nyújtsák be.

A folyamodó által igazolandó: 1., hogy a cs. és kir. haditengerészet kötelekéből tényleges katonai szolgálat alatt keletkezett betegség miatt, ellátási igény nélkül bocsáttatott el.

2., hogy vagyontalan szegény és segélyre szorult.

Ezen utóbbi körülmény szegénységi vagy helyhatósági bizonyítvánnyal igazolandó.

Július 1-én túl beérkező folyamodványok nem vétetnek figyelembe.

Arad, 1908. évi április hó 25.

A városi tanács.

Régi építési anyagok eladása.

Az újonnan épülő jóságigazgatósági palota helyén levő régi Takácsy-féle ház lebontásánál (Széchenyi- és Ferdinánd-utca sarkán) kikerülő

udvarburkolati terméskő és cserépkályhák

azonnal, továbbá egyéb épületanyagok folytatólagosan

eladatnak.**Fodorés Reisinger.**

Arad. szab. kir. város rendőrkapitányi hivatalától.

1095—1908. kih.

Hirdetmény.

Közhírré tétetik, hogy Aradon, 1908. évi május hó 22-ik napján felfogott 1 darab kis mokány pejkanca ló minden jegy nélkül mint gazdátlan jóság folyó évi június hó 19-én d. e. 8 órakor az Óvár-terti piacon tartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénzért eladni fog.

Arad, 1908. évi május hó 31-en.

Rendőrkapitányság.

9193—1908. sz.

Hirdetmény.

A gyalogutak gondozásáról alkotott 12757—403/1884. számú szabályrendelet 5. §-a értelmében felhívom a ház- és telektulajdonosokat, folyó hó 15-től szeptember 15-ig házuk, illetve telkük előtt az asphalt burkolattal ellátott gyalogutakat mindennap délután 1 és 2 óra között, a másféle burkolattal ellátott gyalogutakat este 7 és 8 óra között meglocsolassák, mert ennek elmulasztása esetén az említett szabályrendelet alapján szigoruan büntetett fognak.

Arad, 1908. évi május hó 15.

Sarló,
főkapitány.

14863—1908. sz.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy a nagyméltóságú m. kir. Földművelésügyi miniszter ur 32900—1908. sz. a. kelt rendeletével a répbogár pusztításai és károsításainak lehető megakadályozása végett a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. XII. t.-c. 58. §-ában adott felhatalmazásánál fogva az ugynevezett répbogár (lisztes répbogár, Cleonus punctiventis Germ) valamint a hamvas vicellér bogarat (Otiorrhynchus ligustici Zinne) azon káros állatok és rovarok közzé soroztam, melyeknek irtása az idézett t.-c. szerint kötelező. Miért is elrendeli, hogy minden birtok répföldjén az említett bogarakat márciustól június hó közepéig irtani tartozik.

Az irtásra vonatkozó részletes utmutatást a város közelebb rendelkezésre fogja bocsájtani.

Arad, 1908. évi május hó 9-én.

A városi tanács.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A kinek

ismerettség híján

házasárra,
nevelőre,
úrivezetőre,
főnyelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vincselőre,
kertészre.

kulcsárra,
gazdasszonyra
szakácsnőre,
szóialaknőre,
házi- vagy,
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

Aki

eladni kíván

butort,
söngörát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát.

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

Aki

bérbeadni kíván

birokat,
házat,
vadászterü-
letet.

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat.

Aki

mindenféle vétel vagy bérbevitel ügyé-
lőjéből keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbán értesít, ha az

ARADI KÖZLÖNY

kis hirdetési

rovatait használja.

Tejgazdaságra alkalmas

325 kis holdas birtok Arad köze-
lében, vasútállomással, október el-
sejére bérbe kiadó. Bővebbet Reme-
nyik, waggongyár. 2234

Házvezetőnő,

óvadékképes, felvétetik. Cim a ki-
adóhivatalban. 2166

Egy fiatal segéd

azonnali belépésre kerestetik
Brandeiss Henrik. vegyeskereske-
désébe Simándon. 2216

Vizsgalapok

kitűnő minőségű magyar papíron
100 drb. 90 fillér. Portó 100 darabig
80 fillér 100—600 drbig 72 fillér,
szomszédos forgalomban 21 fillér.
Ha a pénz előre küldetik, 100 Nép-
iskolai Bizonyítvány K. 1:20 Ingusz
I. és IIa könyvkereskedésében Arad.
Arad- és temesmegyei telefon 517.
201

Német gyermeknevelőnő

keres állást. Cim a kiadóhivatal-
ban. 2217

Gargon lakás,

mely az Andrassy térre néz, ele-
gáns, egészen különvált és irodá-
nak is használható, azonnal kiadó
Neuman-palota, Andrassy-tér 25
—26. II. emelet. Bővebbet ugyan-
ott, Dr. Kronstein urnál. 2198

Állandóan alkalmi vételek.

Ifjusági iratok félárban. díszlevelpa-
pir feltűnő olcsón. Festőminták köl-
csönintézet. 100000 köt. kölcsön-
könyvtár. Krausz Paulin, Színház-
épület, telefon 511. 995

Pörkölt szalonna,

légenszáritott, oldalankint 35—60
kg. nehéz, kapható Rauchbauer
Nándornál, Ujszentannán. 1991

Egy jó karban

lévő fűszer- és rövidáru berende-
zés azonnal, jutányos áron eladó,
Weisz Rudolf és Társánál Kova-
szinon. 2213

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket. Minden újdonság
raktáron. Antiquar könyvek. Könyv-
tárak berendezése. Nyomatványok
elkészítése. Kölcsönkönyvtár. Vizs-
galapok száza 1 korona. Kerpel Izsó
könyv- és papírkereskedése, Ara-
don. 212

Jó karban levő

íróasztalok

megvételre kerestetnek.

298—1908. végreh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az
1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értel-
mében ezennel közhírré teszi, hogy
a budapesti kir. törvényszéknek
1908. évi 27382. számú végzése
következtében Dr. Plesch Mátyás
ügyvéd által képviselt, Pick Test-
vérek cég javára, Kripp József
ellen 296 kor. s jár. erejéig 1908.
évi április hó 15-én fogzatositott
kielégítési végrehajtás ujan le- és
felülfoglalt és 704 koronára be-
csült következő ingóságok, u. m.:
butorok, kocsi, nyilvános árverésen
eladatnak.

Mely árverésnek a pécskai
kir. járásbíróóság 1908. évi V. 87/3.
sz. végzése folytán 296 kor. tőke-
követelés, ennek 1908. évi január
hó 5. napjától járó 5% kamatai,
1/2% váltódíj és eddig összesen
50 kor. 40 fillérben bíróság már
megállapított költségek erejéig,
M.-Pécskán, végrehajtást-szenvedett
lakásán leendő megtartására az
1908. évi június hó 12-ik napjának
d. u. 2 órája határidőül kitűzetik
és ahhoz a venni szándékozók
ezennel oly megjegyzéssel hivat-
nak meg, hogy az érintett ingosá-
gok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108.
§-ai értelmében készpénzfizetés mel-
lett, a legtöbbet ígérőnek, szükség
esetén becsáron alul is el fognak
adatni.

Amennyiben az elárverezendő
ingóságokat mások is le- és felül-
foglaltatták és azokra kielégítési
jogot nyertek volna, ezen árverés
az 1881. évi LX. t.-c. 102. §. ér-
telmében ezek javára is elrendel-
tetik.

Kelt Pécskán, 1908. évi május hó
31. napján.

Tichy Árpád,
kir. bír. végrehajtó.

2236

Tüzifa

raktár.

Van szerencsénk a n. é. közönség tu-
domására adni, hogy

Nagyvárad-ut 12. sz. alatt

tüzifa, faszén, szerszámfa raktárt
nyitottunk,

hol mindennemű tüzfát nagyban és ki-
csinyben árusítunk.

Gróf Zselénski Róbert
zimbrói erdőkezelőségének
aradi tüzifaraktára.

2223

DEPILLOR

HAJVESZTŐ.

E csodahatású szerrel min-
den oly helyről, a hol a
hajnöves alkalmatlan, mint
arc, nyak, kezek, azt egy
pár perc alatt minden fájdalom
nélkül eltávolítja.
Ára utasítással 1 korona.

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN
használata által. Nem pisz-
kit, nem ragadós, kezelése
igen egyszerű.

Ára utasítással 70 fillér.

Ovakodjunk az utánzatoktól.
Csak olyan készítményt tessék
elfogadni, ahol „Anagallin“ szó
látható.

Poloskák

kiirtására legjobb szer a

Phenolsav.

Még a petéket is kiirtja, a
butorokat nem támadja meg.

Ára egy üvegnek 70 fillér.

Ideális, legjobb,

legtartósabb

amerikai

Gummi-óvszer

a

= NEVER. =

6 darab egy eredeti fémdoboz-
ban 2 korona.

A fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárában

241

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.